Meander

Natuur rond Schelde, Leie en Zwalm

#4 | jaargang 23
okt-nov-dec 2025

De hoornaars van 2025

De egel, stekelig sympathiek

De Everbeekse Bossen, voor fijnproevers en rustzoekers

Natuurpunt
Vlaamse Ardennen *plus*

De egel, stekelig sympathiek 6

Libellen na de zomer, ook bij u? 8

Cijfers zeggen (soms) niet alles 12

Vleermuizenkolonie vestigt zich in Faunahuis Brakel 14

De hoornaars van 2025 16

Op een grote paddenstoel 18

Waar moet de koninginnenpage heen? 22

Veranderingen in de moestuin 26

Slankpootvliegen 30

De Everbeekse Bossen, voor fijnproevers en rustzoekers 34

Bijzondere vogelwaarnemingen zomer 2025 38

Kalender
p.40

Lees Meander en de bijlage digitaal

Sinds dit jaar werken we ook met een bijlage van Meander met daarin o.a. de referenties van de artikels en extra foto's. Scan de QR-code of stuur een mailtje naar desmet.rik1@gmail.com. Je krijgt dan de pdf én de link naar de bijlage.

Meander

is het driemaandelijks regionaal tijdschrift voor leden uit de regio Vlaamse Ardennen *plus*.
Redactie redactiemeander@natuurpuntvlaamseardennenplus.be
Norbert Desmet (desmetnorbert@hotmail.com), Rik Desmet (desmet.rik1@gmail.com), Alain Baute (alain@plan42.eco)
Teksten nagelezen door André De Kimpe
Kalenderverantwoordelijke Filip Keirse (055 38 78 83, filip.keirse@telenet.be)
Cover Aziatische hoornaar © Rik Desmet
Lay-out Alain Baute (alain@plan42.eco)
Oplage 3991 ex.
Druk Drukkerij Graphius, Gent. Papier: Magno Volume 90 gr. Gedrukt met plantaardige inkten en oplosmiddelen.
Natuurpunt-leden die wonen buiten de regio kunnen Meander ontvangen mits een jaarlijkse bijdrage van € 13 op rekening BE91 8912 5408 8476 van Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*.
Teksten voor Meander van januari, april, juli en oktober moeten de redactie bereiken vóór respectievelijk 10 december, 10 maart, 10 juni en 10 september

Lees alle Meander edities digitaal.

FSC www.fsc.org
MIX
Papier | Ondersteunt verantwoord bosbeheer
FSC® C014767

Komaan zeg!

Rik Desmet

Terwijl we dit schrijven, eind augustus, dwarrelen er blaadjes van de linde naar beneden alsof het begin oktober is. Na een al kurkdroog voorjaar viel er gemiddeld genomen over alle weerstations van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) maar 66 procent van de normaal te verwachten neerslag in de maanden mei, juni en juli. Extremen lijken het nieuwe normaal te worden Door droogtestress stoten de bomen hun bladeren vroegtijdig af om vocht te besparen. De Vlaamse wijnboeren wrijven zich ondertussen wel in de handen en zien een recordoogst tegemoet. Ook in onze streek zie je meer en meer wijngaarden verschijnen. Ons klimaat begint dan ook steeds meer te lijken op het klimaat van de Franse Champagnestreek, maar dan 30 jaar geleden. Ook voor het andere fruit is het een recordjaar. Goed nieuws voor ons Vlaamse Ardennen fruitsap. De persen zullen overuren moeten draaien.

Deze zomer leek het zuiden van Europa wel constant in vuur en vlam te staan met recordoppervlaktes natuur die vernietigd werden. Tot en met 19 augustus verwoestten natuurbranden in de landen van de Europese Unie in totaal bijna een miljoen hectare gebied. Dat is ongeveer een derde van de totale oppervlakte van België! Mensen zagen hun huis in vlammen opgaan en er vielen ook slachtoffers te betreuren. Minder aandacht is er voor de onherstelbare schade aan de natuur en tegelijk werden weer grote hoeveelheden CO_2 de lucht ingeblazen. De hitte op zich eist ook slachtoffers. In Spanje kostte de hitte tussen midden mei en midden juli aan zo'n 1118 mensen het leven (*De Morgen, 20-08-2025*) en ook bij ons is er oversterfte.

Toch lijkt gelatenheid, of onwil/onkunde te overheersen. Ondertussen reageren klimaatwetenschappers wereldwijd ontzet op een, op maat van Trump gemaakt, overheidsrapport dat stelt dat het opwarmende klimaat helemaal geen probleem is. Nooit eerder was een aanval van de regering Trump op de klimaatwetenschap zo brutaal; wetenschappelijke feiten doen er steeds minder toe. En dat er ook bij ons nog mensen zijn die vinden dat het allemaal wel meevalt kan je lezen in een boekbespreking in dit nummer.

Goed nieuws komt er dan weer van het Internationaal Gerechtshof (ICJ) dat stelt dat het mensenrecht op een schoon, gezond en duurzaam milieu essentieel is om ook van andere mensenrechten te kunnen genieten. Daarom moeten landen maatregelen nemen om het klimaatsysteem te beschermen. Die verplichting heeft bovendien ook betrekking op toekomstige generaties. De uitspraak van het ICJ, het belangrijkste gerechtelijk orgaan binnen de Verenigde Naties, is niet bindend, maar wel zwaarwegend. Het advies kan bijvoorbeeld door rechters aangegrepen worden tijdens de beoordeling van klimaatzaken. Je hoort de politici al toeteren over activistische rechters.

Geen zinnig mens, laat staan een minister, zal het waarschijnlijk nog in zijn hoofd halen om het roken van een sigaret, of het drinken van alcohol te vergoelijken. Eigenlijk deed minister Brouns wel iets gelijkaardig nadat de Hoge Gezondheidsraad zijn nieuwe adviezen bekend maakte. Eén van die adviezen was om het eten van rood vlees te beperken. Van bewerkt rood vlees zoals charcuterie eet je wekelijks beter niet meer dan 30 gram. De 'Vlaams minister van Omgeving voor Landbouw' was er als de kippen bij om verontwaardigd te reageren: "Een boterham met salami slecht voor de gezondheid? Komaan zeg." en "Wat is er eigenlijk mis met af en toe een stukje goed vlees van eigen bodem? Wat is er mis met genieten? Met traditie? Met een bord dat niet alleen gezond is, maar ook gewoon lekker.". Een aperitiefje vooraf bij het eten, glaasje wijn bij de maaltijd en een digestief achteraf met een sigaret slecht voor de gezondheid? Komaan zeg, wat is er mis met traditie ...

Om de boeren tegemoet te komen versoepelde dezelfde Brouns ook het vergunningenstelsel.

Voor een reeks stedenbouwkundige ingrepen is voortaan geen omgevingsvergunning meer nodig. Zo geldt er nu een vrijstelling voor het draineren van landbouwpercelen. Landbouwers mogen een perceel draineren om het gebruik of de exploitatie ervan mogelijk te maken of te houden, zonder vergunning. Dat er tegenwoordig überhaupt nog mag gedraineerd wordt is op zich al onbegrijpelijk!

Brouns trekt ook ten strijde tegen mensen die, volgens hem, onterecht beroep aantekenen tegen vergunningen want: “Voor sommigen is het een verdienmodel geworden om in beroep te gaan. Dat moet stoppen. Wie onrechtmatig beroep instelt tegen een vergunning, zonder zelf een ernstig nadeel te ondervinden, moet daarvoor bestraft worden”.

Dat we niet steeds hulpeloos en hopeloos moeten toekijken, bewijst het protest in Frankrijk tegen de wet Duplomb. Deze in juli goedgekeurde wet komt tegemoet aan veel eisen van de boeren. Zo werd het gebruik van een insecticide dat een paar jaar geleden verboden werd, weer toegestaan. Dat insecticide, acetamiprid, is schadelijk voor bijen en zou ook gevolgen kunnen hebben voor de menselijke gezondheid. Een petitie daartegen haalde in een mum van tijd meer dan 2 miljoen handtekeningen. Zelfs honderden chef-koks uitten hun ongenoegen in een opgemerkte open brief. De toestemming werd daarop weer ingetrokken omdat de Grondwettelijke Raad oordeelde dat die in strijd is met het recht op een gezond leefmilieu.

Op kleinere schaal bewijst het faunahuis in het Burreken dat we dicht bij huis als individu ook kunnen bijdragen tot de bescherming van kwetsbare soorten. Daar vestigde zich een kolonie dwergvleermuizen in één van de voorzieningen. Je leest er meer over in deze Meander.

Voor één keer kunnen we de lezer ook iets aanbieden! Voor wie wil controleren of de eieren van zijn/haar kippen PFAS bevatten zijn er een paar gratis tests beschikbaar, zie verder in dit nummer.

Ondertussen kunnen we weer uitkijken naar het fenomeen van de herfsttrek van de vogels, de trektelposten worden ook dit jaar weer bemand en staan steeds garant voor natuurbeleving. De data daarvoor vind je in de kalender. —

Maak van onze natuur uw erfgenaam

Onze kwetsbare natuur heeft nood aan mensen die om haar geven. Gelukkig dragen heel wat leden van Natuurpunt hun steentje bij, ieder op zijn of haar eigen manier.

Natuurpunt krijgt regelmatig vragen rond testamenten en schenkingen. Daarom komt Joost Verbeke keer spreken in Deinze en in Zottegem. Joost is verantwoordelijk voor testamenten en schenkingen bij Natuurpunt. Hij kent zowel de juridische als de praktische kant van de materie.

Tijdens het infomoment legt hij uit wat Natuurpunt kan realiseren met een erfenis. Hoe ze de natuur voor altijd beschermt en wat vandaag de mogelijkheden zijn om Natuurpunt in uw tes-tament op te nemen.

Bijna iedereen heeft wel een favoriet stukje natuur. Eentje waar je altijd tot rust komt, inspiratie op doet of waar je mooie jeugdherinneringen aan koestert. Door Natuurpunt op te nemen in je testament kan jij ervoor zorgen dat jouw favoriete natuur voor altijd beschermd wordt.

Praktische info

Er zijn telkens twee sessies voorzien: om 15 u tot 16.30 u en om 19 u tot 20.30 u
Graag inschrijven via testamenten@natuurpunt.be
Zie ook https://www.natuurpunt.be/steun-de-natuur/neem-de-natuur-op-in-je-testament

Zottegem
Maandag 20 oktober
De Bron, Marie Popelinstraat 4, 9620 Zottegem

Deinze
Woensdag 22 oktober
Leietheater (vergaderruimte), Brielstraat 8, Deinze.

Aangenaam!

Aangenaam, ik ben Soetkin Van Rossem. Sinds 14 juli aan de slag bij Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* als Ondersteuner gebiedsgerichte werking.

Het is een genoegen om de eerste professionele werkkracht van de vzw te zijn. Hoewel het juister voelt om te spreken over de eerste betaalde werkkracht, want wat een kennis, wat een ervaring, wat een gedrevenheid, wat een professionaliteit is er aanwezig! En dan heb ik nog maar een fractie van het grote geheel gezien. Er valt nog heel wat te ontdekken, en eerlijk, ik loop soms nog wat verloren in de veelheid; afdelingen, kernen, reservaten, werkgroepen, vrijwilligers, activiteiten, samenwerkingen, partners, projecten, … Er is heel veel gaande.

Komende maanden ga ik dan ook verder op verkenning met de gretige blik van de nieuweling. Dat ik op maar liefst drie bijzondere plaatsen kan werken is een groot geluk en heel representatief voor de diversiteit. Mijn uitvalsbasis is het bezoekerscentrum de Boembekemolen aan de Zwalm, waar ik vele enthousiaste vrijwilligers ontmoet die dorstige wandelaars laven en op het juiste spoor zetten. In Natuurboerderij Bos t’Ename beland ik op een plek als geen ander. Een boerderij waar dieren dier mogen zijn en mensen mens, in hun meest eerlijke vorm. Een tegengif voor cynisme, wanhoop en verzuring. En in het Faunahuis in het Burreken, een tot de verbeelding sprekend demonstratiehuis dat toont hoe diervriendelijke verblijfplaatsen gecreëerd kunnen worden, neem ik plaats tussen onder andere de recent neergestreken kraamgroep van ongeveer veertig dwergvleermuizen.

Omdat de functie nieuw is, krijgt deze al doende meer vorm en inhoud. In eerste instantie bied ik administratieve ondersteuning aan de koepelvereniging. Gaandeweg komt er ook een focus op communicatie bij. Ik werkte hiervoor lang als coördinator communicatie en beleidsmedewerker in een theater en beleefde een korter avontuur als marketing verantwoordelijke in een wijnhandel. Ik heb een zwak voor zaken die het leven mooier maken, aanzetten tot discussie en verdieping, een zwak voor mensen met een visie, een sterke wil en moed om positieve dingen in de wereld te zetten. Aspecten die ik herken in de vereniging en wat er samen met de hartelijkheid die ik ervaar voor zorgt dat ik me al op mijn plek voel. Ik ben niet geboren en getogen in de regio. Dat gebeurde in Dendermonde. Maar mijn vriend en ik belandden vier jaar geleden in Elst (Brakel) en nu willen we niet meer weg.

Ik ben een natuurliefhebber, maar het moet gezegd, geen kenner. Er is nog veel onontgonnen terrein. Ik kijk er hard naar uit om bij te leren en bij te dragen aan de prachtige natuur van onze Vlaamse Ardennen en Schelde- en Leiestreek, door mijn job met volle goesting en naar beste vermogen te doen.

Loop gerust eens langs, trek aan mijn mouw en vergeef het me bij voorbaat mocht ik je naam niet meteen onthouden. Tot weldra!

Soetkin Van Rossem, 0476 94 03 93, administratie@natuurpuntvlaamseardennenplus.be

Egel © Wikimedia

De egel, stekelig sympathiek

Als je tijdens een nachtelijke wandeling in je tuin opgeschrikt wordt door een gesnurk, is de kans groot dat je te maken hebt met een egel. Je mag je dan gelukkig prijzen want in meer dan de helft van de landen waar de West-Europese egel voorkomt, is hij in aantal afgenomen. Daarom wordt hij op de rode lijst van de natuurbeschermingsorganisatie International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN) nu zelfs geclassificeerd als 'bijna met uitsterven bedreigd'! Intensieve landbouw, verlies aan leefgebied, steeds meer wegen, meer auto's op die wegen, versnippering (onder andere met tuinafsluitingen), afname insecten, vergiftiging, … het zorgt er allemaal voor dat de egel steeds zeldzamer wordt. Ook robotmaaiers die 's nachts actief zijn veroorzaken veel slachtoffers. Ondertussen namen producenten verschillende maatregelen[1] om de toestellen vriendelijker voor egels te maken. Toestellen met pivoterende messen, beschermende platen en voorwielaandrijving maken minder slachtoffers, maar vooral de jonge egels (met een gewicht lager dan 200 g) blijven kwetsbaar.

Opvangcentra krijgen ook steeds meer zieke egels binnen. De egelziekte is een bacteriële infectie die zorgt voor wonden op en rond de kop, gezwollen poten, onderhuidse abcessen en zweertjes. Het wordt nog erger wanneer vliegen hun eitjes in deze wonden leggen en er vervolgens maden uitkomen. Egels met deze aandoening zijn vaak heel erg verzwakt en zelfs met de best mogelijke zorg raakt een groot aantal onder hen er niet meer bovenop. Zie je overdag een egel rondscharrelen, dan is dat trouwens een slecht teken want egels zijn normaal enkel actief in de schemering en 's nachts. Dergelijke dieren kan je best naar een opvangcentrum brengen.

Uit Deens onderzoek[2] bleek dat de egels er in woonwijken normaal gesproken tien tot 14 tuinen per nacht bezoeken. Hier eten ze een grote verscheidenheid aan prooien, voornamelijk insecten, slakken, naaktslakken en wormen. Het zijn ook aaseters die zich tegoed doen aan allerlei dode dieren. Ze kunnen echter ook grotere levende prooien aan, zoals jonge vogels die uit hun nest zijn gevallen of amfibieën zoals salamanders en kikkers. Het zijn uitstekende zwemmers en ze vangen soms vissen in tuinvijvers. Ze lusten eieren en deinzen er niet terug om ook je (niet afgesloten …) kippenhok binnen te dringen. In mijn tuin laten ze zich ook soms verleiden door de graanmengeling die ik gebruik in de vangkooi met inloop voor ratten. Egels kauwen soms ook op de uitwerpselen van vossen en likken het speeksel daarna op hun stekels, waarschijnlijk om hun geur te maskeren tegen roofdieren.

Bij een ander onderzoek[3] naar egels bleek dat rodenticiden, insecticiden en herbiciden respectievelijk in 84, 43 en 50% van de dieren werden aangetroffen. Bij de 115 onderzochte egels werd bij 79% meer dan één bestrijdingsmiddel gedetecteerd met tot negen van de 19 onderzochte stoffen in één dier. Bromadiolon werd het meest aangetroffen en in de hoogste concentraties. Bromadiolon is een sterk anticoagulerend rattengif.

Bij de aanleg en onderhoud van je tuin kan je zelf rekening houden met egels. Gebruik (uiteraard …) geen pesticiden en voorzie rommelhoekjes en overwinteringsplaatsen.

Voor meer informatie over de egel en tips om egels te helpen zie: https://www.natuurpunt.be/natuurinfo/tuintips/wat-kan-je-doen-voor-de-egel-in-je-tuin

Scan voor de bibliografie

Entenproject Oost-Vlaanderen in de prijzen

De provincie Oost-Vlaanderen heeft de Europa Nostra prijs gewonnen voor haar entenproject.

De bedoeling van dit proefproject, dat nu al vijf jaar loopt, is om erfgoedbomen nakomelingen te geven. Een erfgoedboom is een oude of zeldzame boom, een getuige van het verleden. Ze hebben zowel een culturele als natuurlijke waarde.

Als zo'n boom dreigt te verdwijnen, neemt men een ent of twijg om op te kweken. Daarna worden die verspreid geplant. Zo krijgen de genen van de erfgoedbomen een nieuw leven, en sterven ze niet uit.

De provincie startte het entenproject toen tijdens een winterstorm in Strijpen de oude populier op de Vollanderkouter sneuvelde. Het verdwijnen van de 135 jaar oude boom was voor de provincie de motivatie om het entenproject te starten.

De enten worden opgekweekt in twee provinciale erfgoedsites: de erfgoedsite Ename bij Oudenaarde, en in het arboretum van provinciaal domein Het Leen in Eeklo. Ook bij het INBO (Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek) in Geraardsbergen krijgen de twijgen en stekken een nieuw leven.

Enten van Jagersboom in Zwalm © Oost-Vlaanderen

Ondertussen zijn er al 125 erfgoedbomen in Oost-Vlaanderen vermeerderd. Een 800-tal nakomelingen zijn momenteel in opkweek, terwijl al meer dan 100 bomen werden teruggeplant.

Alle info vind je via je https://www.oost-vlaanderen.be/erfgoedbomen

Voor een video: https://www.youtube.com/watch?v=Kmbb3u6j350

BOOMKWEKERIJ DE BOCK

Boomkwekerij DE BOCK

Wij zijn specialisten in

Sierheesters, Rozen, Bamboes, Vaste planten, Coniferen, Sierbomen, Haagplanten, Fruitbomen

Pelikaanstraat 89, 9700 Oudenaarde - Nederename

Tel: 055/30.24.80 (bedrijf)
Fax. 055/31.35.83

TUINAANLEG EN -ONDERHOUD

alle snoeiwerken
ook verlagen van bomen

MICHAEL BEKAERT

Ganzendam 9 - 9890 Vurste
T. 0497 43 01 79

Bloedrode heidelibel © Rik Desmet

Libellen na de zomer, ook bij u?

Het zijn niet meteen de favorieten van veel wandelaars, maar dit is onterecht: wat een kleuren-palet, variëteit en opmerkelijke levenscyclus. Toegegeven, de kleinere juffertjes zijn niet voor iedereen toegankelijk, maar de grotere soorten hebben wel wat in de aanbieding: vliegwijze, kleur en gedrag, van dichtbij te zien of beter nog met de kijker.

Norbert Desmet

Oefenen kan best met de grote keizerlibel, een van de grootste bij ons en redelijk algemeen ondanks zijn verre Afrikaanse oorsprong. Ook territoriaal, wat wil zeggen dat ze geregeld weer 'passeren' over dezelfde plek. De mannetjes met opvallend veel blauw op het achterlijf met zwarte middenstreep, groen op het borststuk. Goed te zien is meestal het wat neergebogen laatste deeltje van het achterlijf, een bijkomend handig kenmerk. De vrouwtjes zijn minder opvallend, maar vaak ei leggend te zien bij waterplanten. Glazenmakers zijn van dezelfde grootteorde, verder meer hierover.

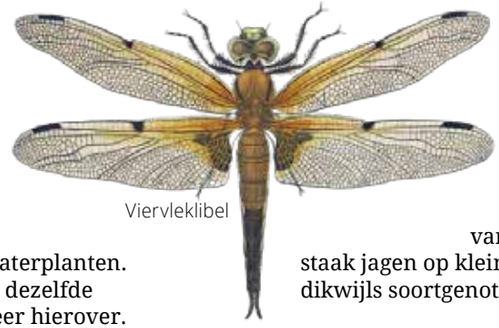

Viervleklibel

Een tweede talrijke groep zijn de oeverlibellen met de 'gewone oeverlibel' inderdaad als meest gewone, en zelfs ook vaak bij de oever, tussensoort in grootte tussen de keizerlibel en de nog een trapje kleinere heidelibellen. Mannetjes oeverlibellen hebben een 'afgewassen blauw' als kleur. Binnen die groep vallen ook de platbuik (een perfecte naam) en de viervlek (ook perfecte naam wegens 4 zwarte vlekken op de vleugels). Niet te vergeten is hierbij de vuurlibel, nieuwkomer sedert 1990 ('weeral' het klimaat!), rood als vuur, gemakkelijke en mooie soort.

Heidelibellen zijn meestal bruin tot bruinrood en daarvan is de echte 'bruinrode heidelibel' zeker een late soort, te zien tot eind november in een zachte herfst. Het is opvallend hoe ze ook steeds meer in tuinen verschijnen de laatste tijd, waar ze van op een tak of bonenstaak jagen op kleine insecten en daarbij dikwijls soortgenoten slecht verdragen …

Glazenmakers zijn een groep met een tiental soorten waarvan een viertal iets algemener en doorgaans wat kleiner en iets ranker is dan de keizerlibel. Er zit variatie in de groep: de vroege glazenmaker, inderdaad vroeg in het jaar en steeds meer te zien. Met het warme weer soms ook de zuidelijke, ook steeds meer, dansend op de hittegolven? Populair zijn de paardenbijters, op een paar tot een tiental meter hoog zeer actief jagend op muggen en dazen, meest 's avonds in de nazomer, soms met meerdere samen, vaak langs bosranden, maar ook in tuinen. Misschien dat zijn naam komt van het dazen en vliegen jagen bij paarden?

En om te besluiten de blauwe glazenmaker, een buitenbeentje als je verwacht dat alle libellen open water nodig hebben. Ik leerde de blauwe glazenmaker van nabij kennen als bossoort, in het Kluisbos, bij de salamanderpoelen. Bij valavond zag ik mannetje en vrouwtje dikwijls knus bij 'hun' bospoel die door het mannetje ijverig bewaakt en verdedigd wordt. In Nature Today van juni 2025 lezen we dat deze soort van koelere omstandigheden houdt (en dus misschien meer naar het noorden kan opschuiven als klimaateffect) of juist wat weg geconcurreerd wordt door de meer uit de kluiten gewassen en warmte minnende grote keizerlibel. Via meetnetten Nederland blijkt immers dat de blauwe glazenmaker sedert 2010 een neerwaartse curve vertoont in vergelijking met de keizerlibel. In ieder geval zien we ze bij ons ook vaak in tuinen, in beschaduwde hoekjes bij tuinvijvers, wat discreet jagend. Let dan vooral op het 'blauwe achterlicht', een dankbaar kenmerk bij deze mozaïekachtig groen en blauw gekleurde grote libel: de twee laatste segmenten van het achterlijf zijn opvallend fel blauw gekleurd! Er staat ook nog een belangrijke tip: laat stenen en dood hout bij de vijver met mos begroeien, want de vrouwtjes leggen hun eieren graag op vochtige beschaduwde plaatsen. Er is dus wat werk aan de winkel bij de vele 'betonnen bakskes' in de tuinen. Tuinvijvers zijn nochtans van grote meerwaarde bij o.a. het overleven van larven in te droge zomers, met uitdrogingsverschijnselen zoals nu in de natuur. Alleen als er geen ondiep stukje aan gekoppeld is dan blijft dikwijls het libellenlarven scheppen in het belang van een 'propere' vijver, een verderfelijk 'neveneffect'.

Meer weten over libellen bij ons:
De libellen van België[1], van G De Knijf e.a. uit 2006 maar nog steeds basislectuur, met in de tussentijd wel veel 'klimaat- en biotoop-aanpassingen'. —

Scan voor extra info over gidsen en de rode lijst van Vlaanderen

Ongewenst een Steenmarter op bezoek in huis of onder de motorkap van uw auto?
Bel ons, wij bieden een diervriendelijke oplossing!
Stop & Go
Stop & Go
Stop & Go

Geen geld voor proper water

Als je op het Vlaamse platteland wandelt, sta je er soms versteld van hoe eigenaars kosten noch moeite gespaard hebben om van hun huis een pareltje te maken. Tot je bij nader toekijken ziet dat het stinkend afvalwater zo maar de gracht instroomt.

Voor een waterzuivering was er blijkbaar geen budget. Het is een vreemde vaststelling dat je in de stad baasjes gedwee achter hun hond ziet drentelen om een kak in een zakje te doen – waardoor voetpaden geen mijnenvelden vol drollen meer zijn – maar dat er op het platteland nog veel mensen ongegeneerd en schaamteloos de eigen pis en kak ongezuiverd in de natuur lozen.

In totaal zijn er in Vlaanderen meer dan 53.200 woningen die over een eigen zuiveringsinstallatie (IBA, Individuele behandeling afvalwater) zouden moeten beschikken, maar voor meer dan de helft van die woningen is dat vandaag nog niet het geval. Daardoor komt het afvalwater van ongeveer 36.500 woningen nog steeds rechtstreeks in waterlopen of in de bodem terecht.

Gemeente	Gerealiseerde riolering	Nog te plaatsen IBA's		Reeds geplaatste IBA's	Totaal IBA's
Brakel	79,30%	190	42,80%	254	444
Deinze	87,50%	341	36,60%	591	932
Horebeke	76,40%	27	36,50%	47	74
Kluisbergen	88,30%	64	30,30%	147	211
Kruisem	80,70%	135	24%	419	554
Maarkedal	56,80%	200	37,10%	339	539
Nazareth-De Pinte	91,90%	143	47,40%	159	302
Oudenaarde	92,40%	62	30,80%	139	201
Ronse	85,60%	212	50,40%	208	420
Sint-Lievens-Houtem	83,10%	13	20,30%	51	64
Wortegem-Petegem	86,80%	185	29,60%	441	626
Zottegem	93,40%	45	30,80%	101	146
Zulte	92,30%	113	36,60%	196	309
Zwalm	84,60%	25	19,70%	102	127
		1755	**35,40%**	**3194**	**4949**

Uit het grote burgeronderzoek 'Watermonsters' van Waterland, De Standaard, KUL, BBL en Natuurpunt naar de kwaliteit van onze waterlopen blijkt onder andere dat de vervuilende impact van huishoudens groter is dan verwacht. Het constante gedruppel en de continue stroom aan ongezuiverd water uit de buizen die je overal in Vlaanderen ziet uitkomen in grachten en beken, zet een onevenredig hoge druk op onze wateren en natuur. De resultaten van het onderzoek kan je zien op https://www.standaard.be/binnenland/hoe-proper-is-het-water-in-uw-buurt/70527823.html.

Het is terecht ook een punt van kritiek van landbouwmiddens want al dat afvalwater draagt ook bij tot de vermesting.

Op de site https://vmm.vlaanderen.be/feiten-cijfers/catalogus-feiten-cijfers/gemeente-in-cijfers vind je per gemeente een pak interessante cijfers, ook over de reeds gerealiseerde riolering (toestand 2025) en het aantal IBA's (gegevens 2023). Ook in onze streek is er nog veel werk aan de winkel. Misschien een meerwaardebelasting op het ontbreken van de IBA? Zonder achterpoortjes ...

PFAS in eieren

Rik Desmet

Omdat ik door al de commotie rond PFAS benieuwd was hoe het zat met de eieren van de kippen in mijn tuin in Kruisem, wilde ik dat wel eens laten testen. Ik kwam uit op de site https://www.pfas-test.nu. Er bestaan andere mogelijkheden, maar die zijn een pak duurder. Via deze site kan je grond, groenten of eieren laten testen. Je meldt je aan op de site en je krijgt per post een kit met een code opgestuurd. Daarna stuur je de inhoud van een ei op en je krijgt na een tiental dagen het resultaat. Bij mij leverde dat jammer genoeg niet het verhoopte resultaat op. De eieren bevatten PFOS, maar wel binnen de normen. De PFOS is dus ook in een tuin op het Vlaamse platteland aanwezig!

Ondanks de groeiende evidentie over de impact van PFAS op mens en milieu zette de Vlaamse Regering afgelopen juni op vraag van de industrie en de bouwsector het licht op groen voor de versoepeling van een aantal PFAS-normen. De normen verhogen is een trucje dat Brouns eerder al toepaste. In West-Vlaanderen mag het drinkwaterbedrijf De Watergroep twee jaar lang drinkwater produceren uit water waar tien keer meer resten van een schimmelbestrijder (triazolen) in zitten dan Europa eigenlijk toelaat. Die schimmelbestrijder is afkomstig van de landbouw.

Voor wie ook zo'n test wil laten uitvoeren, stelt Pfastest.nu gratis 5 tests ter waarde van € 125 ter beschikking! Wie interesse heeft, stuurt een berichtje naar de redactie, een onschuldige kippenpoot kiest dan de gelukkigen.

We hopen dan wel dat je ons achteraf op de hoogte brengt van de resultaten.

Waterhoen

Cijfers zeggen (soms) niet alles

Statistieken en ronkende cijfers moeten dikwijls vertalen hoe het met de natuur gesteld is. Maar in veel gevallen is dat 'vertalen' toch wel voor interpretatie vatbaar.

Norbert Desmet

Als voorbeeld wil ik de kievit nemen, een soort 'in de min' zoals men dat in Nederland zegt, waar de soort samen met de grutto een van de uithangborden is in hun vogelwereld. De schaal was altijd anders bij ons, tenzij in de polders, maar als voorbeeld kan de kievit dienen: Kluisbergen, de akkers rond het Heilsbroek aan de voet van de hellingen van de Vlaamse Ardennen. Van meer dan 20 broedparen op 15 jaar ongeveer naar 0. In de tussenliggende jaren waren de voorjaarscijfers meestal met de bijkomende vermelding 'x paar in broedgebied' in dalende lijn. Er waren nog kieviten, baltsende paartjes buitelend boven de akkers, er was nog hoop. Maar die was tevergeefs, want vrijwel nooit kwam het echt tot opvolging van het broedresultaat.

En plots was daar de laatste kievit, lusteloos starend over zijn voor de zoveelste maal doorploegde akker met zijn nest, einde verhaal in 2025. Een verhaal dat eigenlijk onopgemerkt al 10 jaar geleden actueel was. Als ik die laatste kievit zie, vraag ik me daarbij af hoe oud die is. Zeker als ik langs de N60 in Eke plots dit jaar opnieuw baltsende kieviten zie op een oud, maar nu ook ongeschikt broedgebied ... Hebben kieviten een geheugen of zijn die restantjes van de oude akkers om een of andere reden toch nog aantrekkelijk om zich te vestigen, een laatste overlevingskramp van de soort?

Zonder het hier met cijfers te staven lijkt het er toch op dat men aanneemt dat per paar twee uitvliegende jongen noodzakelijk zijn om de soort te laten overleven; bij langlevende soorten is dat minder. Bij andere soorten die kwetsbaar zijn, denk aan waterhoen en ijsvogel, zijn grote en meerdere legsels per jaar de oplossing. Waterhoenen uit mijn jeugd waren kampioen grote nesten; soms meer dan 10 eieren, twee tot soms driemaal per jaar! Waterhoen nalezen bij Luc Menschaert in 'Zijn er nog vogels' is heden wat ontnuchterend, bijkomend gestaafd door recent in Oriolus juni 25: 'Achteruitgang van het waterhoen' door Bruno Beyen.

Waterhoenen bleken voor mij de laatste jaren ook een ideale soort om het broedsucces te volgen: 9 à 10 paartjes rond een kasteeldomein met vijver en wal. De meeste met twee, enkele met drie nesten. Het resultaat is dat er per nest twee, soms vier jongen overleven. Van de paar derde legsels dit jaar in augustus overleefde maar één, kleiner, jong. Er is veel verlies. Hier vooral door roof van de eieren of jongen door eksters, kraaien en ratten. Meestal komen er snel vervolglegsels. Opvallend hoe snel ze een nest kunnen bouwen.

Aanvulling in de trektijd lijkt er hier niet. Het wintertotaal bedraagt 35 tot maximaal 45 waterhoenen; grofweg 20 volwassen en 25 jongen aan het begin van de winter. Genoeg om de winter door te komen met vossen in het park en auto's op de weg. Tussen de 25 en 30 vogels blijven er over op het einde van de winter. Maar ondanks al die nesten en eieren alsnog zonder enige aanwas van de populatie. In de 'goede oude tijd' groeiden dergelijke populaties vlot tot de regelmatige wintergroepen van meer dan 50 vogels. Die tijd is helaas voorbij en kan als voorbeeld dienen voor de stille, bijna onopvallende achteruitgang van tal van gewone soorten. Ik denk dat we zullen verschieten bij het verschijnen van de nieuwe vogelatlas.

Op de andere plaatsen waar ik al jaren waterhoenen volg, zie ik recent het compleet verdwijnen op meer dan de helft van de locaties; vooral van de kleine, allicht nog kwetsbaardere populaties.

In de kleinere (veedrink) poelen in beekvalleien zijn ze ongeveer overal weg. Maar om eerlijk te zijn, die poelen en de omgeving ervan lijken in niets meer op de poelen van 40 jaar geleden. En soms hangen er nijlganzen en Canadese ganzen rond.

Bovendien zijn waterhoenen, net zoals holenduiven e.a. de soorten die niet echt opvallen en dus minder 'genoteerd' worden. Iets wat Luc al bij het schrijven van zijn vogelbijbel opviel. Geelgorzen behoren tot een andere categorie. Die hebben een status in vogelland. Men gaat die opvallend missen en dus de laatste paren in het voorjaar opzoeken voor 'de lijst', samen met de ooit zo algemene ringmus, veldleeuwerik en nog wel wat slachtoffers van de moderne tijden. Maar het opvolgen, laat staan het broedsucces inschatten, dat is andere koek. Dat is slechts aan een aantal moedige inventariseerders nog te danken.

En zo verdwijnen soorten in de hoek van de natuuramnesie. Plots zijn ze weg, bijna onopvallend verdwenen. We kunnen ons, of toch een deel onder ons, laven aan nieuwe soorten opgestuwd door de klimaatverandering. Maar we missen waarschijnlijk de kans om inzicht te krijgen hoe die andere verdwenen zijn. Het is opvallend hoe men oorzaken zoekt: de meerkoet lijkt deels oorzaak van het verdwijnen van het waterhoen, de ransuil verdween door de komst van de bosuil en de havik en, iets verder gezocht, door het verdwijnen van eksters die nesten moeten 'leveren'. Maar we doen ons best en verklaren de ekster tot vogel van het jaar, even slikken toch?

Waar willen we met ons verhaal naartoe? Het is een pleidooi voor beter volgen en doorgeven van gewone soorten, het noteren en met meer aandacht opvolgen van broedresultaten (waar ook de verantwoordelijken voor waarnemingen.be op hameren). Daar kan men op het einde van het jaar wat evolutie mee aangeven en zo ook de eerste signalen van bijvoorbeeld heggenmus en Turkse tortel in winst en verlies.

Soms zijn die signalen simpel: de bessen van de lijsterbes blijven dit jaar gewoon hangen, geen merels meer ... Van groot belang en soms ondergewaardeerd is de inbreng van de ringers die met het aantal jaarlijks geringde jonge vogels een goed inzicht kunnen geven over de wisselende stand van zaken van soorten en vooral van het broedsucces.
Dat straks de stroom trekvogels en de hoge cijfers van zoveel duizenden passerende vinken (door Natuurpunt e.a. aangebracht) weer de koppen halen in de krant is gewoon misleidend en verontrustend. Zeker voor wie de krant dan toe plooit en besluit dat het toch nog zo slecht niet gaat met de natuur...' —

LE ROY RINASSUR BVBA
Crelan
Warandestraat 17, 9810 Nazareth
T. 09 385 44 60 - 09 385 61 32
e-mail: leroy@rinassur.be
verzekeringsmakelaar nr. 13839
ALLE BELEGGINGEN - LENINGEN VERZEKERINGEN

Vleermuizenkolonie vestigt zich in Faunahuis Brakel

Het Faunahuis in Brakel laat zien hoe we de natuur kunnen helpen door diervriendelijke verblijfplaatsen te creëren. Je vindt er talloze ideeën voor vogels, zoogdieren, insecten en amfibieën. Een deel van de focus ligt op vleermuizen, een diverse groep zoogdieren die elk hun specifieke voorkeuren hebben voor een onderkomen.

Romeo Liekens (Natuurpunt Studie), Pieter Blondé (Vleermuizenwerkgroep Natuurpunt) en Dirk Criel (Faunahuis Natuurpunt)

Vleermuizen kiezen hun verblijfplaatsen niet alleen voor bescherming tegen weersomstandigheden en roofdieren, maar ook voor de thermische omstandigheden. Vleermuizen in onze regio kunnen grofweg worden ingedeeld in twee groepen: soorten gebonden aan bomen, zoals rosse vleermuis, gebruiken vaak holtes of spleten in bomen als verblijfplaats; gebouw gebonden soorten gebruiken grote, warme zolders, of zitten achter gevelbetimmering, onder het dakgebinte of in spouwmuren.

Faunahuis © Jan Vandenhaute

Vleermuizen wisselen geregeld van verblijfplaats en gebruiken doorheen de seizoenen verschillende types. Elke verblijfplaats heeft een unieke functie waaraan de vleermuizen specifieke eisen stellen. In de winter hebben vleermuizen het graag koel (rond 1-10°C), terwijl kraamgroepen (moeders met jongen) in de zomer behoefte hebben aan warmte (20-35°C). Dit is essentieel omdat de jongen, die zonder vacht geboren worden, in de eerste weken hun eigen lichaamstemperatuur nog niet op peil kunnen houden.

In het Faunahuis is een op maat gemaakte lamellenstructuur geplaatst onder de nok van het puntdak. Die biedt extra mogelijkheden voor vleermuizen die op zoek zijn naar nauwe ruimtes, zoals de gewone dwergvleermuis. Dit systeem bestaat uit houten latjes met 18 tussenruimtes van 13 mm tot 30 mm. Op die manier ontstaat er een temperatuurgradiënt en is er variatie in mogelijkheden om weg te kruipen. Lokale vrijwilligers volgen de structuur nauwkeurig op.

In 2025 werd een kraamkolonie vastgesteld van maar liefst 40 dieren. De groep werd gezien in lamellen met tussenruimtes van 25 tot 30 mm, terwijl de dieren buiten het kraamseizoen vaak in de smallere ruimtes van 13 tot 17 mm verbleven. Dit laat zien dat de vleermuizen verschillende breedtes gebruiken, afhankelijk van het seizoen en de temperatuur. Het aanbrengen van de lamellenstructuur heeft dus extra geschikte plekken gecreëerd voor deze kolonie. Dit is alvast een lokaal succesverhaal!

Het unieke aan dit systeem is dat de lamellenstructuur verbonden is met een holle ruimte in de dakoverkapping van het huis. Vleermuizen kunnen zo gemakkelijk tussen de holle ruimte en de lamellen verhuizen. Daarnaast staat het geheel in verbinding met de spouwmuur via de achterliggende gevelbetimmering. Het is voorlopig nog de vraag of de lamellenstructuur op zich even succesvol zou zijn.

De kraamperiode is een kritieke fase voor vleermuizen. Vrouwtjes baren meestal slechts één jong per jaar, wat betekent dat populaties langzaam groeien. Als er iets misgaat, bijvoorbeeld door een kolonie die vast komt te zitten bij na-isolatie, duurt het lang voordat de populatie zich herstelt. Het is daarom van groot belang om vooraf te controleren of er geen vleermuizen in een gebouw zitten als er geïsoleerd wordt. Ook moeten er voldoende geschikte plekken blijven waar kraamgroepen kunnen verblijven. Mannetjes zijn minder veeleisend en vinden gemakkelijker een geschikt plekje. Bij het plaatsen van een vleermuizenvoorziening zouden we in de eerste plaats dus moeten zorgen dat deze geschikt is voor kraamgroepen. —

Faunahuiswebsite:
https://faunahuis.be/c-demonstratie-elementen/

Voor info over vleermuizen, zie
https://www.natuurpunt.be/werkgroepen/vleermuizenwerkgroep-vlaanderen-0

Even vliegen als een vleermuis op de Nacht van de vleermuis

Op zaterdag 23 augustus hadden we afgesproken met de vleermuizen aan Klein Zwitserland (Zwalm). Een samenwerking tussen VZW Broes (Sociaal-ecologisch eetcafé in Zwalm, Klein Zwitserland), het Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen De Boembekemolen en de afdeling Zwalmvallei in het kader van de Nacht van de vleermuis. Met 55, waarvan 20 kinderen, waren we op de afspraak. *Daan De Keukeleire* en *Linda Garré* waren onze gidsen. Linda spitste zich toe op de kinderen en schreef onderstaand sfeerverslagje.

Om te beginnen, heel leuk dat er zoveel kinderen zijn gekomen.

Ik wilde, voordat we de zalige presentatie van Daan te zien kregen, toch even testen of er kinderen in het publiek waren die meer wisten over vleermuizen dan dat je ze overdag niet te zien krijgt. Ik ben begonnen met vragen of ze wisten hoe groot vleermuizen waren. Ze mikten allemaal op zo'n 15 tot 20 cm, ze hadden er geen idee van dat er een supergrote vleermuis in de tuin op hen hing te wachten. Algauw kreeg ik in het snuitje dat er kenners onder de kinderen zaten; ze wisten heel goed dat vleermuizen insecten eten. Ik haalde mijn 3000 muggen foto boven, daar keken ze toch even van op. Hoe graag ze ook luisterden naar de uitleg, niets ging boven het beestje dat ze daarna mochten ontmoeten:

© Karel De Vuyst

Wat waren ze enthousiast om in een fantastische vleermuis (vleugelbreedte 2 m) even te vliegen als een vleermuis. Na het vliegen kregen ze ook enkele, weliswaar dode, vleermuisjes te zien. Maar niets gaat natuurlijk boven het 'echte' veldwerk. We gingen wandelen langs de Zwalm en kregen al gauw de dwergvleermuis te horen, en nog veel beter te zien. De avond kon niet meer stuk. Ik hoop dat de volgende generatie vleermuisgidsen daar tot stand is gekomen.

Volgend jaar spreken we af rond de vijvers van het Kasteel van Leeuwergem. Met watervleermuis als garantie?

Aziatische hoornaar. © Rik Desmet

De hoornaars van 2025

Het is een kunst op zich om dagelijks in het nieuws te zijn en vooral te blijven, daar kunnen politiekers jaloers op zijn, maar de hoornaars doen dat zonder moeite. De Aziatische hoornaar was dit jaar ook het meest gemelde insect tijdens *de Insectenzomer*, de campagne van Natuurpunt.

Norbert Desmet

De eerste waarneming van de soort in Europa gebeurde in 2005 in Frankrijk[1]. We zijn ondertussen weer een illusie armer in onze maakbare wereld, we krijgen de Aziatische hoornaar niet meer weg! Bij ons werd het eerste nest gevonden in 2017. In 2024 registreerde Vespawatch al meer dan 7600 nesten over Vlaanderen. Zo heeft iedereen al een topwaarneming van een nieuwkomer binnen, maar de realiteit is bedenkelijker.

De soort veroorzaakt de meest opvallende zichtbare schade bij de bijenkorven van de imkers, die de alarmklok luiden. Maar ook fruit en zoetigheid in de tuin kan blijkbaar als voedsel dienen en naast de directe schade kan dat ook ongetwijfeld impact hebben op onze populaties insecten, te zien aan de hardnekkigheid waarmee ze zweefvliegen e.a. van op de bloemschermen wegplukken. Onderzoekers van de University of Exeter[2] die de maaginhoud onderzochten van meer dan 1500 Aziatische hoornaars vonden sporen van 1449 verschillende insectensoorten.

Zo is er ook het verhaal van net over de Vlaamse grens in Henegouwen, die een groot nest in een loods kon laten opruimen door een particulier. Die schepte het volledige nest weg, liet het in de diepvriezer sterven en gaf het vervolgens aan zijn kippen. Geef toe, een elegante oplossing, zonder gif, en teruggebracht in de kringloop … Bovendien blijkbaar goedkoper dan de brandweer die gif gebruikt en nu betaald moet worden.

We kunnen zeker ook vragen stellen bij al wat op de markt komt aan verdelgingsmogelijkheden, vallen voor 'uitsluitend' Aziatische hoornaars, waar uiteindelijk evenveel Europese aan hun einde komen. Dit geldt overigens ook voor de gewone wespenvallen, waar veel koninginnen van Europese hoornaar in sneuvelen. Ook aan de cowboy technieken met gif, soms gemengd met lokstoffen, waarvan we de risico's van het gebruik en de gevolgen niet mogen onderschatten. Zo kan een 'behandeld' nest ook voor wespendieven zeker gevolgen hebben. Het zijn welkome 'gebruikers' van de nesten, maar zeker niet DE oplossing. Zie Oriolus 91/2 onder de veelzeggende titel 'een hapje hoornaar, geen bestrijdingsplan': de soort staat al stevig op zijn menu, maar de gewone wesp blijft favoriet. Uit een studie[3] naar het voedsel van de wespendief in Noordwest-Spanje bleek dat tussen 2018 en 2021 het voornaamste voedsel bestond uit de gewone wesp (57,0%), gevolgd door de Aziatische hoornaar met 24,2%.

Er blijven vragen over de selectiviteit en toxiciteit van middelen; ook soms door de gemeenten gebruikt in een opwelling van oude bestrijdingsdrift. Wie voelt zich geroepen om een 'Handleiding voor leven met exoten' te schrijven? De markt is snel groeiend … een gunstig economisch perspectief heet dat nu.

Meer info over de Aziatische hoornaar op https://vespawatch.be/

Scan voor de referenties in dit artikel

Nog over de klimop

In een vorige Meander schreef Henk Coudenys een interessante bijdrage over de klimop. Daarop kwamen enkele reacties van mensen die ondertussen ook de klimop als een 'onkruid' in de tuin wieden. Veel plantjes ontkiemen aan de voet van bomen en struiken, afkomstig van zaden uit de uitwerpselen van vooral merels. En als je er begint op te letten, vind je ook in de bossen overal klimopzaailingen.

Er is over de opmars van klimop niet zo heel veel te vinden op het Internet. Onderzoek in Polen[1] dat aan de oostgrens van het areaal van klimop ligt, toonde aan dat de plant duidelijk profiteert van de klimaatverandering door de toegenomen gemiddelde luchttemperatuur, meer neerslag en gestegen intensiteit van de zonnestraling.

Klimop kan in de steden nuttig zijn. Uit een studie van doctoraatsonderzoekster Marie De Groeve[2] (UAntwerpen) blijkt dat klimplanten zoals klimop ons erfgoed kunnen beschermen tegen slijtage door regen en wind. Klimop is echter alleen een bescherming voor gevels in goede staat!

Het groen kan ook een oplossing zijn voor de almaar hogere temperaturen in steden. De begroeiing vormt een zacht microklimaat op de muren en de planten werpen tegelijk een schaduw op het metselwerk, waardoor de zon de gevel minder opwarmt. In de winter vermindert klimop dan weer het energieverlies door de muren. Bovendien beschermt het groen de gevel tegen neerslag en luchtvervuiling door het opnemen van fijn stof. En uit het Europese project 'LIFE Eikenprocessierups' dat 5 jaar geleden opstartte, blijkt het laten groeien van klimop op eikenbomen een effectief beheersingsmiddel tegen de eikenprocessierups (De Morgen, 20-06-2025).

Klimopzijdebij © Wikimedia

Klimop zorgt in de steden, en ook elders, ook voor voedsel (stuifmeel en bessen), nestplaatsen, schuilplaatsen, zoals voor de overwinterende vlinders, en voor slaapplaatsen, zoals voor huismussen.

De klimopzijdebij is een solitaire bij die alleen in de nazomer wordt aangetroffen en vooral stuifmeel van klimop verzamelt. Klimopzijdebijen nestelen in de grond. Ze graven hun nesten in zandige en losse bodems waarbij zuid gerichte hellingen geprefereerd worden. Ook voor honingbijen is de klimop in het najaar een belangrijke voedselbron.

Ook in bossen zorgt klimop voor schuilplaatsen, zoals voor bosuil, boommarter of wilde kat.

Waring[3] noteerde op bloeiende klimop 14 soorten nachtvlinders waarvan er zeven soorten niet te vinden waren in lichtvallen op die plaats. Of zoals Greene[4] het formuleerde: "*An old wall or ruin, covered with ivy in full blossom is as attractive to the collector of moths as to the moths themselves*".

Scan voor de referenties in dit artikel

BelCoPrint
Tolpoortstraat 3 • 9800 Deinze
Copycenter | Planafdruk | Grafisch Ontwerp
Stempels | Kunstschilders & Tekenmateriaal
www.belcoprint.be

GRAFISCH ONTWERP
ADVIES & BEGELEIDING
HULP TER PLAATSE
GWAPO.BE
ONTWERPERS EN DOENERS

Jonge vliegenzwam
© Gilbert de Ghesquiere

Op een grote paddenstoel …

Iedereen kent ze wel: de vliegenzwammen. Onmiskenbaar en in onze streken met geen enkele andere soort te verwarren. Voor veel mensen is een paddenstoelenwandeling pas geslaagd als deze algemene soort wordt gevonden.

Eddy Saveyn

Een vliegenzwam oogt voor de meesten onder ons als een perfecte paddenstoel. Hij heeft het allemaal: een mooi gekleurde hoed met witte plakjes, een vliezige hangende ring en een knolvormige basis. De witte stippen op de hoed zijn restanten van het vlies dat de paddenstoel omhulde toen hij nog jong was en (deels) onder de grond zat. Bij het uitgroeien scheurt dit beschermend vlies open. Soms zijn die stippen verdwenen door de regen. Zelfs kenners vragen zich dan wel eens af: is dit wel of niet een vliegenzwam? De ring is een restant van het vlies dat de plaatjes beschermde aan de onderzijde van de hoed. De hoedkleur is aanvankelijk helder rood, maar verbleekt bij veroudering of na zware regen tot (bleek) oranje.

De Latijnse naam is *Amanita muscaria*. De vliegenzwam behoort dus tot het geslacht van de amanieten. Typerend voor dit geslacht is het algemeen omhulsel waarin de jonge paddenstoel ingesloten zit. De algemeenste amaniet is de parelamaniet. Door zijn rood verkleurend vlees bij verouderen of beschadiging is hij onmiskenbaar. De panteramaniet ziet er dan weer uit als een bruine versie van de vliegenzwam. Amanieten behoren tot de symbionten. Hun onzichtbare zwamdraden komen in contact met wortels van loof- en naaldbomen. Ze helpen de bomen met het opnemen van water en mineralen en ontvangen hiervoor suikers die de bomen aanmaken door fotosynthese via hun bladeren. Hoewel ze slechts tijdelijk bovengronds verschijnen met hun vruchtlichamen, spelen ze toch een belangrijke rol in het ecosysteem.

Vliegenzwammen vind je vooral bij berk, eik, beuk, den of spar. Ze verschijnen hoofdzakelijk in de herfst. Paddenstoelen bestaan voor 90% uit water. Daarom is het beter om in de vochtige herfst tevoorschijn te komen. Bovendien sturen bomen in deze periode suikers naar hun wortels. Ideaal dus voor de symbionten om hier volop gebruik van te maken en nu vruchtlichamen te vormen.

De panteramaniet oogt als een bruine versie van de vliegenzwam
© Eddy Saveyn

Muscaria, het tweede deel van de Latijnse naam, komt van musca wat vlieg betekent. Dit kan je op twee mogelijke manieren verklaren. De vruchtlichamen werden destijds gebruikt als een soort vliegenvanger. De paddenstoel werd met de hoed naar onder in gesuikerde melk geplaatst. In de rode hoedhuid zit de hoogste concentratie aan muscarine. De melk kreeg hierdoor een bedwelmende invloed op vliegen die van het goedje dronken. Toch sterven de vliegen hier meestal niet van. Een tweede verklaring zou verband houden met de bedwelmende of hallucinogene werking op de mens. In Europa en Azië werd de soort vaak gebruikt door sjamanen en in godsdiensten om te hallucineren of te 'vliegen'.

De vliegenzwam maakt deel uit van ons collectief geheugen. Wellicht net vanwege deze tweede verklaring. Ondanks zijn giftigheid geldt de vliegenzwam sinds mensenheugenis als een geluksbrenger. Denk maar aan het voorkomen in allerlei sprookjes, op oude wenskaarten, de exemplaren in papier-maché op kerststukjes of op de kerstboom, de rode zakdoek met witte bollen die de boeren vroeger droegen of de flamencodanseressen met hun rode rok met witte bolletjes. En wil je meer weten over het verband tussen het gebruik van vliegenzwammen door sjamanen en de legende van Sinterklaas dan moet je maar eens het internet afschuimen.

Mensen blijven gefascineerd door de giftigheid van sommige paddenstoelen. Steevast wordt op een wandeling gevraagd naar eetbaarheid van soorten. Alhoewel je bijna zeker weet dat de vraagsteller nooit wilde paddenstoelen zal plukken om te eten. Overal ter wereld heeft een deel van de bevolking een natuurlijke angst voor zwammen. Dat heeft te maken met het feit dat het eten van zwammen schadelijk kan zijn voor ons lichaam en in bepaalde gevallen zelfs dodelijk. Toch blijven we nieuwsgierig. Maar laat ons duidelijk zijn: door het aanraken van een paddenstoel is er geen gevaar voor onze gezondheid. De trend van wildplukken vind ik wel heel gevaarlijk. Ook mensen met een beperkte kennis wagen zich hier wel eens aan. Trucjes om de eetbaarheid te bepalen bestaan eenvoudigweg niet. De enige paddenstoelen die betrouwbaar zijn, komen uit de winkel. En of ze lekker zijn …

Een paddenstoeltje dat opvallend vaak in de nabijheid van vliegenzwammen wordt gevonden, is de peperboleet. De vruchtlichamen van deze soort hebben aan de onderzijde van de hoed geen plaatjes, maar buisjes en bij het proeven ervaar je een peperige smaak. Er bestaat een vermoeden dat beide soorten met elkaar samenleven of dat er mogelijk sprake is van parasitisme.

Misschien ga je dit najaar graag eens mee op stap met onze paddenstoelenwerkgroep. De kalender kan je terugvinden in het vorig nummer van Meander. —

Meer lezen:
Weetjes en verhalen over paddenstoelen, Hans Vermeulen

Parelamaniet met typische roodbruine verkleuring
© Michel Debue

De Scheldevallei tussen Oudenaarde en Avelgem: (verslag van) een fietstocht

De Scheldevallei tussen het Oost-Vlaamse Oudenaarde en het West-Vlaamse Avelgem telt flink wat natuurgebieden. Een zomerse fietstocht leek – ruim 10 jaar geleden – voor Natuurpunt Oudenaarde Plus een aangename manier om met deze gebieden kennis te maken. Wat begon als een halve dag fietstocht, werd al snel een dagfietstocht. En zo stonden op zondag 3 augustus een dertigtal deelnemers met hun fiets klaar op de parking van het gemeentelijk domein De Ghellinck in Elsegem.

Verslaggever en gids: Paul Cardon

We maakten er eerst kennis met het domein zelf, zijn geschiedenis met het afgebrande kasteel en het unieke bibliotheekgebouw van het kasteel dat 10 jaar terug prachtig gerestaureerd is. Maar ook het natuurbeheer dat door de gemeente toegepast wordt, met hooilanden die terug in beheer zijn zoals 50 jaar terug en bloemenrijke ruigtes in de heel natte delen.

Vandaar fietsten we langs het Golfterrein naar het Anker. Het Anker is een oude Scheldemeander, die in beheer is bij het Agentschap Natuur en Bos en volledig ingesloten ligt in het Golfterrein. Nu vooral gekend als viswater, maar 60 jaar terug kwamen hier nog vrachtboten voorbij. En zo kwamen we bij de Langemeersen, waar meerdere korte stops voorzien waren. Natuurpunt (toen nog De Wielewaal Schelde-Leie) is hier eind de jaren 70 gestart met de aankoop van de eerste hooilandpercelen. Het waren de eerste natuurreservaten in de streek. Ondertussen is ongeveer 55 ha eigendom van Natuurpunt, die worden beheerd samen met de lokale landbouwers waarmee beheersovereenkomsten werden afgesloten. De belangrijkste doelstelling is de bloemenrijke hooilanden uit de periode dat de Schelde nog elke winter de vallei onder water zette, te behouden.

Het verhaal ging verder over akkers op de oeverwallen van de Schelde, met een korte uitleg over hoe het landschap evolueerde tussen de periode van de ijstijden tot heden.

Uiteraard kon aan het 'moeras' een stop niet ontbreken. De voorbije jaren komen steeds meer van de vogelsoorten terug die de eerste vogelkijkers halfweg de 20ste eeuw in hun notitieboekjes noteerden. Vorig jaar was de kwartelkoning er vele maanden te horen. Dit jaar lokten de velduilen tussen februari en mei elke avond tientallen kijkers en fotografen uit de wijde regio naar de smalle Meersstraat. De pleisterende blauwe kiekendieven in de winter worden in het voorjaar vervangen door broedende bruine kiekendieven. De roodborsttapuit heeft een succesvol broedseizoen achter de rug.

© Gudrun Snauwaert

Maar genoeg gestopt. We fietsten nu een eindje door, richting de Donkvijver op grondgebied Bevere. De Donkvijver is een zandwinnigsput, waarvan het zand gebruikt werd voor de aanleg van de N60 rond Oudenaarde en de Minderbroederstraat tussen Oudenaarde en Petegem. De westelijke zijde is actief recreatiegebied, maar het oostelijk deel is veel rustiger. In de goed ontwikkelde rietkragen duikt de laatste tijd wel eens het woudaapje (onze kleinste reigersoort) op.

Langs Huttegem – gekend van de Huttegemse eend – fietste de groep langs de Meerspoort en de Vesting richting centrum Oudenaarde. De Huttegemse eend is een legeend die eind de 19de eeuw veel werd gehouden in de drassige meersen. De eend-eieren werden echter uitgebroed door kippen en niet door de eenden.

Vooral in de omgeving van Oudenaarde, met Huttegem als centrum van deze eendenindustrie, werden deze eenden gekweekt.

Nu de Schelde over naar het Spei, dat ooit door de stad en de scholen is aangeplant als nieuw bos vlak bij het centrum. De koelte van de fietstunnel onder de N60 bracht ons dichter bij het Koppenbergbos. Tijdens een korte stop aan de Maria grot bij het onderbos, vertelden we dat dit bos onder beheer valt van het Agentschap Natuur en Bos. Dit Agentschap is trouwens eigenaar en beheerder van de meeste grote bossen in de Vlaamse Ardennen (met uitzondering van het Ename Bos dat eigendom is van Natuurpunt). Filip Keirse gaf ons snel nog wat uitleg over de twee grote delen van de oude Pleistocene Scheldevallei die ter hoogte van Melden en de N8 door een zandophoging tijdens de laatste IJstijd van elkaar gescheiden zijn. Nu door het dorp van Melden en langs de Meldenmeersen en we bereikten onze middagstopplaats in het gehucht Meerse in Café bij Madam.

Tijd voor eigen picknick of een spaghetti of stoofpotje van het huis, een drankje en nog wat babbelen, vooraleer iets voor 14 uur het tweede deel van de tocht aan te vatten.

In het Paddenbroek (bij de voet van de Kwaremont) was er tijd voor een korte wandeling. Voor velen was dit moerasgebiedje een verrassing. Wat een grote rijkdom aan libellen, waterjuffers en bloeiende planten. Ondermeer het moeraskruiskruid was een aandachttrekker. Via de fietssnelweg kon het nu richting de fietsbrug over de Schelde in Avelgem.

Op een afstand van nauwelijks één km fietsten we hier door drie provincies. Je mag zelf raden welke.

© Paul Cardon

Terug op de linker-Scheldeoever ging het langs de West-Vlaamse Scheldemeersen van het Agentschap Natuur en Bos en de Scheldemeersen van Avelgem die grotendeels bij Natuurpunt in beheer zijn, richting Mira Coupure. De Scheldebrug hier is het thema van het boek 'De teleurgang van de Waterhoek' van Stijn Streuvels; later herwerkt als de film Mira.

Een laatste stop bij de sluis en de stuw in Kerkhove, waar het belang van een vistrap naast de stuw aangetoond werd. Deze vistrap maakt het mogelijk dat vissen toch stroomopwaarts voorbij de stuw geraken. Op het aangekondigde einduur reden we terug het domein de Ghellinck binnen. Na een korte evaluatie werden de fietsen terug op het fietsrek geplaatst, maar meerdere dapperen fietsten nu nog enkele extra km tot ze terug thuis zijn.

Kijken we al uit naar volgend jaar? —

Koninginnenpage © Rik Desmet

Waar moet de koninginnenpage heen?

Naar de venkel in de bloempot, zoals Norbert Desmet in de laatste meander van 2022 schreef?

André De Kimpe

De koninginnenpage is een spectaculaire vlinder en de laatste jaren algemener in onze contreien (alhoewel er opnieuw een dip lijkt in de frequentie van voorkomen). In onze jeugdjaren (nu al meer dan 50 jaar geleden) waren zomers met koninginnenpages zeldzaam. Soms was er eens een goed jaar en kon je de rupsen tussen de wortels in de groentetuin vinden en verzamelen. Altijd een beetje vervelend, want de wortels mochten dan niet langer vergiftigd worden om de wortelvlieg te bestrijden. In die tijd was het geloof in pesticiden als DDT en Dieldrin nog vrijwel alleen zaligmakend. Alhoewel er al barstjes kwamen.

Eenmaal koninginnenpages kweken en je bent verloren. Weinig kan de ervaring evenaren van de kweek, de poppen en vooral het laten uitvliegen van een vers uitgeslopen exemplaar. Een drekpop op de vingers, en dan de wijde wereld in.

Over de koninginnenpage verscheen in 2006 een uitgebreid artikel van André Wandels in Meander. Wat de vlinder nodig heeft, kan kort samengevat worden. Voor de volwassen vlinder voldoende geschikte bloeiende planten om nectar te verzamelen en voldoende geschikte planten om eitjes op af te zetten. Voor de rupsen voldoende geschikte planten om te vreten en vlug te groeien. En ook voor de verpopping moeten de geschikte planten en plaatsen aanwezig zijn. Belangrijk in deze paragraaf zijn de woorden voldoende en geschikt.

Voor het imago zullen we kort zijn: de soort is niet bepaald kieskeurig voor het bloembezoek al zal je ze niet zo gauw op gele composieten vinden. Toch blijken in sommige streken paardenbloemen voor de eerste generatie een voedselbron, waarschijnlijk door het zeer talrijke voorkomen en het grotendeels ontbreken van andere bloeiende soorten.

In een stedelijke omgeving blijven Buddleia's de bevoorrechte voedselbron, maar daarnaast zijn o.a. distels, rode klaver, knoopkruid en een reeks andere planten belangrijk. Naast eten zijn er natuurlijk nog andere factoren: enige differentiatie in het landschap, voldoende schuilplaatsen, enz.

Voor het afzetten van de eitjes is de soort al kieskeuriger. Naast een groot aantal schermbloemigen komen slechts weinig andere soorten in aanmerking. Bereklauw wordt in de literatuur slechts enkele keren vermeld, waarschijnlijk te ruig voor de rupsen, ook geen fluitenkruid. Zelf vond ik de rupsen op wilde en gekweekte wortels, venkel en engelwortel.

Deze zijn liefst enigszins vrijstaand, dus niet in een dichte, hoge vegetatie. Waarschijnlijk heeft dit met het microklimaat te maken, niet te warm, niet te koud, niet te nat, niet te droog.

Koninginnenpage © Donovan

De vlinder vliegt in twee generaties. De eerste generaties komt uit poppen die overwinteren. Deze poppen werden voor de winter laag in de vegetatie aan een stengel vastgemaakt. De tweede, talrijkere generatie vliegt vanaf juli en komt uit de poppen die in de lente en zomer aan stengels zijn vastgemaakt. In de zomer zouden deze iets hoger in de vegetatie zitten. Zelf vond ik slechts éénmaal een pop in de zomer, op een 20-25 cm hoogte aan een droge stengel van een schermbloemige.

Begin september 2024 verbleef ik traditiegetrouw enkele dagen langs de Elbe. Langs de Elbedijk op de linkeroever tussen Hitzacker en Hirtenkate (Damnatz) vlogen op enkele plaatsen nog koninginnenpages, meestal vrouwtjes, eitjes afzettend op de weinige overgebleven schermbloemen aan de voet van de dijk, hier en daar soms ook nog op een perceelscheiding, de weinige plaatsen die ontsnapt waren aan het beheer in dit vierkante kilometer grote biosfeer reservaat (meer als 2800 km²). Ze lijken hierbij nogal kieskeurig, de planten zijn vitale, bloeiende schermbloemen (waarschijnlijk kleine bevernel) van een 20 tot 30 cm hoog.

De dijk is al eens gemaaid, de meeste graslanden in het valleigebied tussen de Elbe en de dijk hebben hun tweede of derde maaibeurt al achter de rug, andere zijn duidelijk overbegraasd. Enkele ha zijn voorlopig ontsnapt aan het intensieve agrarisch beheer na juni. Op de rechter oever: een gelijkaardig beeld, wat meer ruigtes zijn gespaard gebleven. De dijk is intensiever met schapen begraasd.

Wanneer ik enkele dagen later verder doorrijd naar het Müritz biosfeer reservaat in Mecklenburg-Vorpommern wordt een deel van de rechter dijk met een klepelmaaier gemaaid, het gras wordt hier waarschijnlijk niet weggehaald. Zoals algemeen bekend, is klepelmaaien één van de onvriendelijkste beheervormen voor insekten.

Bij Hirtenkate op de linkeroever is nog een paar dagen later een deel van de dijk afgezet en zijn de schapen aan hun 'beheerwerk' begonnen. De planten waarop de koninginnenpage foerageerde zijn ongeveer allemaal weg, de planten waarop de eitjes werden afgezet voor de volgende generatie zijn ook afgevreten of vertrappeld.

Als zelfs een biosfeer reservaat geen veiligheid kan bieden.

In 2018 zat ik op een bankje over een vallei te kijken. Het was een late zaterdagmiddag in het eerste weekend van juli. Het was dat jaar warm en droog. Het eerste weekend van juli is traditioneel het tijdstip vanaf wanneer graslanden die onder één of andere vorm van beheerscontract liggen, mogen gemaaid worden. Ik was op de terugweg van de Lausitz in Saksen, het vroegere Oost-Duitsland.

De droogte had zijn tol geëist en in Saksen was het toegestaan om twee weken vroeger met het maaien te beginnen, dit om de landbouwers toe te laten om toch nog enig gras van de droge, schrale graslanden op zandgrond binnen te halen. Het was triestig om aan te zien dat in de beschermde gebieden daar enkele ha met massaal heide-anjer en hazenpootje in volle bloei werden gemaaid, waarna het maaisel de dag erna reeds geperst of gehakseld werd.

Op mijn bankje in de omgeving van Siegen, in Noordrijn-Westfalen in het natuurpark Sauerland-Rothaargebirge, kon ik niet van de rust genieten. Overal waren landbouwers en loonwerkers bezig met maaien, balen persen, afvoeren,... Ongelooflijk hoeveel hectaren in één dag kunnen gemaaid worden. Op het eerste gezicht waren er weinig zeer soortenrijke graslanden, maar toch. Wilde peen was relatief talrijk, rapunzelklokje en sint-janskruid niet zo algemeen, in de randen op nattere gedeelten wat moerasspirea, hier en daar wat klavers.

Rode wouwen en buizerds vlogen talrijk over de graslanden om de massa's vluchtende muizen (al dan niet met verwondingen) buit te maken. Een festijn dat enkele dagen zou aanhouden en daarna voorbij zou zijn.

Een koninginnenpage vloog voorbij. Voor hem en voor veel andere insecten veranderde een geschikt leefgebied in enkele uren tijd tot een vrijwel ongeschikte vlakte, met hier en daar nog een restantje. Voor voedsel was het dier aangewezen op wat er in de nabijgelegen tuinen aan bloemen te vinden was. Voor het afleggen van eieren zou het zoeken worden. En dan maar hopen dat ook die plaatsen niet gemaaid of begraasd worden.

Ik zat er bij en ik keek ernaar. Ik vroeg mij af welke ecosysteemdienst deze koninginnenpage leverde? En welke diensten een dergelijk beheer van het landschap aan deze soort leverde. —

Scan voor meer informatie

Zeverenbeek © Rik Desmet

Nieuws van de Zeverenbeek vallei

Koen Houthoofd, Rik Desmet

Sinds 2023 bestaat er voor Vlaanderen een veenwaarschijnlijkheidskaart[1].Deze kaart toont de waarschijnlijkheid van het voorkomen van veen in drie dieptezones (aan de oppervlakte, tot 150 cm in het bodemprofiel, en op meer dan 150 cm diep. Hieruit blijkt dat de Vlaamse veengebieden meestal klein en gefragmenteerd zijn, vooral in Oost- en West-Vlaanderen. De kaart voorspelt ongeveer 1400 ha oppervlakteveen.

Dit jaar werd door Julia Mende, een Duitse onderzoekster die als vrijwilligster tijdelijk voor Natuurpunt aan de slag was, bijkomend onderzoek gedaan naar het voorkomen van veen in een aantal natuurreservaten in Oost- en West-Vlaanderen. De specifieke doelstellingen van deze studie waren het valideren van de veenwaarschijnlijkheidskaart (oppervlakte- en bodemveen) en het integreren van inzichten over de veenkwaliteit en het beoordelen van het herstelpotentieel.

Eén van de onderzochte gebieden was de vallei van de Zeverenbeek, een gebied gedomineerd door broekbossen en natte graslanden. In totaal werden 116 boorkernen genomen in het centrale deel van het reservaat, verdeeld over 18 transecten. Bodemveen kwam het meest voor in de beboste gebieden. Hoewel het veentype niet formeel werd bepaald, bevatten veel boorkernen houtachtig veen, waarschijnlijk afkomstig van zwarte elzen.

De voorspellingen van de veenwaarschijnlijkheidskaart werden voor het overgrote deel bevestigd door het onderzoek. In vergelijking met de veenwaarschijnlijkheidskaart werd op 8 locaties ten onrechte veen aan het oppervlak voorspeld, terwijl 22 locaties met veen aan het oppervlak niet door de kaart werden aangegeven. De voorspelling van bodemveen was nauwkeuriger.

Uiteindelijk zou het herstel van veengebieden (actieve veenvormende systemen) een wenselijk langetermijndoel moeten zijn, zowel voor de biodiversiteit als voor de klimaatmitigatie. Maar zelfs het stabiliseren van aangetaste veengebieden met hogere waterstanden draagt al bij aan het verminderen van de CO_2-uitstoot.

De Zeverenbeekvallei bleek in dit opzicht bijzonder veelbelovend: De vallei bezit relatief grote oppervlakten veen en een aanzienlijke totale veendikte, waarbij op sommige plaatsen zelfs intact veen aan de oppervlakte wordt waargenomen. Deze kenmerken maken de locaties tot sterke kandidaten voor veenbehoud en -herstel.

Natuurpunt werkt hard aan het behoud van de unieke natuur van de Vallei van de Zeverenbeek. Dit doen we door het aankopen van gronden, door het inrichten ervan en door ze uiteindelijk een gepast beheer te geven. Hierdoor kunnen we stap voor stap deze unieke vallei geven wat ze verdient: een totale bescherming van het landschap, van alles wat er leeft, en van het veen. In het centrale deel van de vallei kon Natuurpunt deze zomer haar grootste aankoop ooit realiseren: Maar liefst 10 ha kon aangekocht worden. Het gaat vooral over broekbos, een populierenbos, een grasland dat we zullen bebossen en een hooiland dat we zullen omzetten tot een b(l)oeiend dotterbloemgrasland. Dit betekent dat we in de vallei ondertussen ruim 76 ha in beheer hebben!

Aangezien met deze belangrijke aankoop een groot bedrag gemoeid is, zijn giften zeer welkom! Op die manier kan je er mee voor zorgen dat we deze parel van de Leiestreek verder kunnen uitbouwen tot een prachtig natuurgebied. Op de colofon vind je hoe de aankoop kan ondersteunen.

Scan voor referenties en extra info

Middelste teunisbloem © Henk Coudenys

Veranderingen in de moestuin

Nee, dit is geen stukje dat ik geschreven heb voor de Vereniging Ecologische Land- en Tuinbouw en dat per vergissing bij de redactie van Meander is terechtgekomen. Mijn moestuin is namelijk ook de woonplaats van tal van plantensoorten die er spontaan komen groeien. Velen onder hen zijn zonder meer welkom. Ze moeten er wel mee leren leven dat ze de wortelen en de basilicum niet mogen verdringen, want dan worden ze onverbiddelijk naar de composthoop verwezen.

Tekst en foto's Henk Coudenys

De spontane flora in mijn moestuin valt uiteen in verschillende categorieën. Ten eerste zijn er de traditionele akker'onkruiden' (wat heb ik een hekel aan dat woord!) zoals klein kruiskruid, straatgras, zwarte nachtschade, melganzenvoet, paarse dovenetel, hoenderbeet, vogelmuur, varkensgras, herderstasje, kleine veldkers en harig knopkruid die zich altijd en overal in moestuintjes vestigen. Onder hen ook enkele pareltjes zoals rood guichelheil, akkervlooltje, ijzerhard, stijve klaverzuring en driekleurig viooltje die zelfs tussen de peterselie mogen groeien van me, ook al heeft die daar last van. Ze zijn immers te mooi om zomaar uitgerukt of weg geschoffeld te worden.

Andere soorten zijn de nazaten van wilde planten die ik ooit zelf een plekje heb gegeven aan de rand van de moestuin, zoals middelste teunisbloem, koningskaars, dagkoekoeksbloem, zwarte toorts en vijfdelig kaasjeskruid. Elke zomer staan er wel enkelen onder hen te bloeien op de hoekjes naast de prei of de sla. Een koningskaars van ruim twee meter hoog meet zich dit jaar met de staakbonen die ernaast groeien. De bestuivers die de sproeizucht van boeren en buren overleven, zijn er blij mee. De teunisbloemen bloeien tegenwoordig overigens meer dan een maand vroeger dan toen ze pas deel uitmaakten van de moestuingemeenschap.

Dan heb je ook nog de 'marginalen' zoals ik hen noem: soorten zoals hondspeterselie, perzikkruid of uitstaande melde die vrijwel elk jaar opduiken in de haag van rimpelrozen die de moestuin moet vrijwaren van het inwaaien van te veel pesticiden uit het aanpalende maïsland.

Een vierde categorie zijn planten die ontkiemen uit zaden die zich in de composthoop bevinden en dat kan van alles zijn, van tomaten over paprika's en pompoenen, tot jonge eiken en lindes. Nog anderen hebben daar niet eens de composthoop voor nodig. Goudsbloem, bernagie, dille en koriander zoeken elk jaar hun eigen plekjes en als ze het niet te bont maken, mogen ze blijven waar ze ontkiemd zijn, totdat ze spontaan afsterven en hun zaden in het rond hebben gestrooid.

Ten slotte heb je nog de soorten wiens zaden aangewaaid komen, via de katten en andere viervoeters de moestuin komen binnen geslopen of die aan mijn schoenzolen zijn blijven plakken na een wandeling. Zo doken er in 2012 plots tengere rus en duist op in de moestuin. Het volgende jaar waren ze weer verdwenen.

Sommige wilde plantensoorten tonen zich vooral tijdens natte voorjaren, zoals klein bronkruid en greppelrus, andere staan er jaar na jaar, ongeacht hoe nat of droog het is. In totaal zijn er de voorbije 35 jaar al meer dan honderdtwintig wilde planten opgedoken in de moestuin. Aangevuld met twintig tot dertig cultuurplanten die zich spontaan aanmelden, komt dat in de buurt van honderdvijftig soorten in totaal.

Er is de laatste jaren echter veel veranderd wat betreft de spontane moestuinbewoners. Als ik de laatste vijf jaar (2020 tot 2025) vergelijk met pakweg vijftien tot twintig jaar eerder, dan ziet het plaatje er nu totaal anders uit dan toen.

Om te beginnen is de natte zandgrond veranderd in een droge zandgrond, met uitzondering van het supernatte jaar 2024. Tijdens de meeste recente jaren waren de maanden maart en april uitzonderlijk droog en duurde het lang voordat de spontane groeiers hun opwachting maakten. Uiteraard liet dat ook zijn sporen na voor de voorjaarsteelten: uien en spinazie kweken is een ware beproeving geworden, terwijl dat vroeger vanzelf ging.

Maar naast droger is het gemiddeld vooral veel warmer geworden. Toen ik vijfendertig jaar geleden een doorlevende venkelplant in het kruidenhoekje plantte, overleefde hij de koude wintermaanden niet. Twee jaar aan een stuk herhaalde zich dit scenario, tot ik het opgaf. Pas in 2020 probeerde ik het opnieuw. Tegenwoordig overleeft de venkel niet alleen vlot elke winter, maar hij zaait zich overal in de moestuin uit. Nu moet ik venkel wieden van tussen de bieslook en de struikbonen. Wat wel overleefde was de wilde marjolein, maar van uitzaaien was er vroeger geen sprake. Nu groeit er marjolein tussen de kropsla en de courgettes.

Nog opvallender zijn de kiemplanten van robinia. De vorige bewoner had enkele van deze van oorsprong Noord-Amerikaanse bomen in de tuin geplant. Ook vijfendertig jaar geleden stonden deze mooie bomen reeds elk jaar te bloeien en strooiden ze hun zaden kwistig in het rond. Kiemen in de moestuin deden ze toen echter nooit. Nu moet ik jaarlijks tientallen jonge robiniaboompjes van tussen de groenten weghalen. Doe ik dat niet, dan zijn ze tegen het eind van het jaar reeds veranderd in stekelige staken van twee meter hoog. Kiemplanten van klimop vond ik vroeger evenmin in de moestuin. Nu: overal.

Stijve klaverzuring

Straatgras nam vroeger telkens weer de paadjes in tussen de groentebedden. Nu is dat enkel nog op de meer beschaduwde plaatsen. Het harig vingergras maakt tegenwoordig de dienst uit op de zonovergoten paden. Kleine majer zag ik vroeger nooit, nu pluk ik regelmatig kleine majers van tussen de rode bietjes en de prei.

Franse amarant is nog zo'n nieuwkomer, die vooral tussen de pompoenen zijn opwachting maakt. Daar groeien nu ook tomaten, gekiemd uit zaden in de compost. Dertig jaar geleden gebeurde dat ook wel eens, maar dan ging het om nauwelijks meer dan kiemplantjes aan het eind van de zomer, terwijl het nu om wijdvertakte bloeiende tomatenplanten gaat. Nog even en ik kan ervan oogsten. Tussen de aardappelen vind ik regelmatig ontkiemde avocadopitten en op de composthoop groeit er intussen reeds een

jong avocadoboompje van een halve meter hoog. Daar was het vroeger absoluut niet warm genoeg voor.

Vijfdelig kaasjeskruid
© Henk Coudenys

De posteleinplantjes die overal kiemen, zijn wellicht nazaten van de gekweekte variëteit die ik twintig jaar geleden eens uitprobeerde. Met zijn dikke waterhoudende en glanzende blaadjes is dit plantje zeer goed bestand tegen de hete droge zomers die we steeds vaker hebben. Nu vind ik postelein op de paden, tussen de knolvenkel en zo een beetje op elk plekje moestuin dat genadeloos door de zomerzon wordt beschenen. Van de gewone en de gekroesde melkdistel ben ik het gewoon dat ze stiekem de moestuin komen binnen geslopen. Nieuw is echter dat nu ook de akkermelkdistel zijn opwachting maakt. Dit is niet toevallig de meest droogte tolerante en zon minnende inheemse melkdistel. Je vindt hem bv. in droge kustduinen en op allerlei marginale plekjes langs onze wegen.

Voor stinkende gouwe heb ik een zwak. In het voorjaar is dat een van de eerste uitbundige bloeiers die de hommels van nectar voorziet. Hij mag dan ook op heel wat plekken in de tuin zijn gang gaan. Maar niet in de moestuin, want tegen dat gele geweld zijn de meeste groentes niet opgewassen. Tegenwoordig is stinkende gouwe een van de planten die ik het vaakst moet weghalen. Dat heb ik te danken aan de mieren die nu overal in het warme moestuinzand hun nesten bouwen. Vroeger deden ze dat enkel onder de kasseistenen die de rand afboorden. De mieren slepen de zaden van de stinkende gouwe mee naar hun woonplek omdat ze gek zijn op het suikerrijke aanhangseltje dat op deze zaden groeit. Resultaat: mijn handen kleuren regelmatig okergeel van het sap dat vrijkomt uit de stengels en de bladeren van deze plant, telkens ik ze van tussen de groentes weg haal.

Stinkende gouwe

En dan heb ik het nog niet gehad over mijn kwelgeest bij uitstek: de brede klaverzuring. (correctie: daarover heb ik het wel al eens gehad in een stukje dat ik in 2017 voor Meander schreef.) Elk jaar moet ik tegenwoordig emmers vol knolletjes van deze plant uitgraven, anders staat mijn moestuin er letterlijk vol mee. De maïsakker naast mijn tuin heeft zijn eigen kwelgeest: knolcyperus. Onder de maïs laat deze van oorsprong Mediterrane plant geen vierkante centimeter grond meer vrij. Telkens hij mijn moestuin binnen dringt hoop ik dat ik geen enkel stukje wortelstok of geen enkel knolletje over het hoofd zie wanneer ik de scheuten van dit cypergrasje zorgvuldig verwijder. Eén kwelgeest per moestuin is genoeg.

Wat is nu de boodschap die mijn moestuin me toeschreeuwt? DAT HET KLIMAAT AAN HET OPWARMEN IS! —

Scan voor meer foto's en referentie van de tekeningen

BEATRIJS
boeken, boeken & boeken
www.beatrijs.be
Nederstraat 42 - Hoogstraat 37
9700 Oudenaarde
Tel: 055 31 44 77, Fax: 055 30 03 45
bestel@beatrijs.be

somethingellis
GRAFISCH ONTWERP
GSM 0479 433 711 // ELLIS.DEVUYST@GMAIL.COM // WWW.SOMETHINGELLIS.BE

Welkom in de Boembekemolen!

Het bezoekerscentrum van Natuurpunt voor de Vlaamse Ardennen.

Van april tot en met oktober zijn we open op woensdag, vrijdag en zaterdag van 14 tot 18u, zondag en feestdagen van 10 tot 18u.

Je kan er terecht voor een verfrissing, kleine versnapering of ijsje tijdens je wandeling of fietstocht. Het is een zalige plek om neer te strijken, ook met je familie of vereniging. Voor groepen groter dan 20 personen graag een seintje vooraf.

Boembekemolen © Dieter Lernout

Kom je met de auto?

Gebruik aub onze randparkings (Riedeplein te Brakel en parking Slijpstraat te Zottegem). Het Mijnwerkerspad leidt je naar de Boembekemolen.

Zin om onze vrijwilligersgroep te versterken?

Voor het bezoekerscentrum zoeken we onthaal & barmedewerkers. We nodigen je graag uit om een paar uur te komen proeven van het Natuurpunt-oberschap. We verschaffen je alle info en al vlug ben je een volleerde ober. Zeker op zondagnamiddag is het fijn om met vrienden onze bezoekers te ontvangen.

Zin?
Contacteer Dieter Lernout via dieter.lernout@natuurpunt.be of 0477 76 02 48.

Er zijn ook kennismakingsmomenten gepland. Controleer de agenda op de website Natuurpunt.be of via deze QR-code.

CORINSURE
Verzekeringsmakelaar met een hart voor mens, bedrijf en natuur
FSMA 0690.996.524
Albert Saveryslaan, 27 - 9800 Astene
gsm: +32 476 222 983 • dirk.corrijn@corinsure.be
https://www.facebook.com/Corinsure.be

Chrysotimus Molliculus

Slankpootvliegen

De familie *Dolichopodidae* kent wereldwijd meer dan 8000 soorten. Daarmee vormen ze de vierde meest soortenrijke vliegenfamilie. Hoewel deze vliegen bij ons niet door iedereen opgemerkt worden, zijn ze ook hier ruim vertegenwoordigd. Volgens Google AI zouden er in België momenteel 228 soorten bekend zijn. Nu en dan wordt er nog eens een nieuwe soort ontdekt, zoals recent in Limburg *Medetera demirae*. Zegt de soortnaam jou iets? Inderdaad, ze is genoemd naar minister Demir, het bewijs dat entomologen toch ook enig gevoel voor humor hebben.

Tekst en foto's Johan Raes

In het Nederlands zijn ze slankpootvliegen gedoopt, persoonlijk vind ik de Engelse benaming 'long-legged flies' beter passen. Naast hun (meestal) metaalgroene kleur vormen de poten dan ook hun opvallendste kenmerk. Lichaamslengte varieert van < 1 mm tot bijna 10 mm, ze zijn weinig behaard en hebben de (kleine ronde tot langgerekte) antennes hoog ingeplant, zijn voorzien van grote ogen en voor determinatie zijn ook de borstels (stekels) op borst en poten van groot belang.

Er is niet zo veel bruikbare info beschikbaar op internet, maar ik wil zeker verwijzen naar de volgende internetpagina: https://www.diptera-in-beeld.nl/F-Dolichopodidae.shtml.

Als je naar beneden scrolt, vind je daar onder 'Andere bronnen' ook de meest recente info over de Nederlandse slankpoten, van experts Henk Meufels en Marc Pollet: 'Pollet en Meuffels 2023 Verspreidingsatlas Nederlandse slankpootvliegen'.

Deze atlas is niet gebaseerd op Belgische waarnemingen, maar is toch ook bruikbaar voor Vlaanderen. Een Nederlandse identificatiesleutel is trouwens (nog) niet voorhanden.

Met dr. Marc Pollet hebben we in Vlaanderen trouwens een wereldautoriteit op het gebied van *Dolichopodidae*. Ik leerde hem kennen toen ik een vijftal jaren geleden op waarnemingen.be enkele determinaties kreeg van slankpootvliegen, met ook felicitaties voor mijn fotografie. Want deze vliegjes zijn niet altijd gemakkelijk te fotograferen, de meeste zijn sowieso eerder klein, en sommige soorten zijn zo schichtig dat ze reageren op de pre-flash van een speedlight, met als resultaat dan een beeld zonder insect of een wegvliegend onscherp beestje.

Waar en wanneer vind je slankpootvliegen? Water in de buurt is altijd een pluspunt voor de meeste soorten. Dat hoeft geen stromend water of een vijver te zijn, een vochtig gebied (van meers tot moeras) volstaat. Maar weinige soorten prefereren een drogere omgeving (o.a. duinen). Sommige vind je op verticale wanden (bomen of muren), zoals het genus *Medetera* **(1)** of de forse *Liancalus virens* **(2)**. Deze laatste werd trouwens tot 2000 als uitgestorven beschouwd.

Medetera Ambigua

Liancalus virens (m)

Ik tel nu in waarnemingen.be al een 400-tal waarnemingen. Wat de observaties op die website betreft, valt wel op dat vooral de grotere soorten genoteerd worden, logisch omdat bij citizen scientists vooral visuele detectie een rol speelt. Zo vinden we dan ook voor onze contreien vooral soorten van het genus *Dolichopus* terug. We kunnen een onderscheid maken tussen soorten die stenotoop zijn, die een specifieke habitat vereisen om te overleven, en soorten die eurytroop zijn, die in diverse biotopen te vinden zijn.

Fenologie: de beste periode om deze vliegjes te spotten is het late voorjaar/vroege zomer (mei-juli), veel soorten zitten dan soms met meerdere exemplaren samen (aggregatiegedrag) op de vochtige bodem, of op bladeren laag bij de grond.

Ze zijn zeker nuttig, want de volwassen dieren eten kleine insecten zoals bladluizen en mugjes, of hun larven.

De gekendste soorten zijn *Poecilobothrus nobilitatus* **(3)**, waarvan het mannetje witte vlekken achteraan op de voorvleugels heeft, en *Dolichopus ungulatus* **(4)**. Het voorbije jaar heb ik bij ons wel opgemerkt dat er meer andere soorten van het genus *Dolichopus* te zien waren, namelijk *Dolichopus plumipes* **(5)** en *Dolichopus claviger*.

Andere genera zijn wel talrijker aanwezig, maar zijn door hun grootte minder zichtbaar. We denken dan aan het genus *Chrysotus*, zoals *Chrysotus gramineus* **(6)**, of ook *Campsicnemus curvipes* **(7)**. Sommige soorten zullen niet zo makkelijk waargenomen worden, er zijn er zelfs die op het water 'schaatsenrijden'. Maak daar maar eens een macrofoto van.

De bekendste subfamilies zijn de volgende:

Diaphorinae: kleine tot grotere licht minnende soorten die vaak op vegetatie voorkomen.
Genera: *Argyra* **(8)**, *Chrysotus*...

Dolichopodinae: relatief grote, meestal vochtminnende soorten. Zeer soortenrijk, bevat onder meer *D. ungulatus*, herkenbaar onder meer aan de zwarte borstels (stekelharen) achter het oog. *D. claviger* heeft bleke borstels achter het oog. Het mannetje van *D. plumipes* heeft dan weer verbrede tarsen aan de middelste poten (vandaag de Latijnse benaming 'pluimvoet').

Poecilobothrus Nobilitatus (m)

Dolichopus Ungulatus (m)

Dolichopus Plumipes (m)

Chrysotus Gramineus (v)

Campsicnemus Curvipes

Argyra Leucocephala (m)

Genera: *Dolichopus*, *Gymnopternus* **(9)**, *Hercostomus* **(10)**, *Poecilobothrus*, ...

Medeterinae: kleine soorten, dikwijls verticaal gepositioneerd op bomen of muren. Ze hebben een typerende houding in rust, een positie waarbij ze wat onderuitzakken. Courante soorten onder meer *M. Truncorum* en *M. diadema*. Twee jaar terug fotografeerde ik een soort met prachtige gekleurde ogen, *M. ambigua*. Ik kreeg toen de vraag van de heer Pollet om deze (zeldzame) soort op te volgen. Helaas heb ik ze op de betreffende locatie niet meer weergezien, te natte en te droge zomers, nietwaar.

Genera: vooral *Medetera* bij ons

Neurigoninae: grotere, tengere soorten, die hier veelal in het bos voorkomen.

Eén genus: *Neurigona*

Rhaphiinae: relatief klein tot groot, vochtminnend. Rhaphium **(11)** zeer herkenbaar aan het zeer langgerekte eerste segment van het flagellomeer (= deel antenne na de schacht en pedi-ceel). Zeer fotogeniek.

Genera: *Rhaphium, Nematoproctus...*

Sciapodinae: courante soort is bij ons Sciapus platypterus **(12)**. Het mannetje is zeer herkenbaar aan de witte tarsen van de middelste poten.

Genus: *Sciapus*.

Sympycninae: eerder klein, ook bij vochtige bodems. De soort *Sympycnus pulicarius* **(13)** stond in waarnemingen. be lange tijd als 'zeer zeldzaam' aangeduid, maar het is een zeer algemene soort.

Genera: *Campsicnemus, Sympycnus, Syntormon ...*

Xanthochlorinae: kleine, gele vliegjes die zeer hoog op de slanke poten staan.

Genus: enkel *Xanthochlorus* **(14)**.

Jammer dat je tot volgend voorjaar zal moeten wachten op de nieuwe imago's van deze elegante vliegjes, entomologische diehards kunnen misschien op zoek gaan naar hun larven.

Volgende keer maken we kennis met een verborgen wereld van juwelen van wespen, massaal in onze tuinen en natuurgebieden aanwezig, en tot recent toch bijna helemaal over het hoofd gezien.

Voor mij persoonlijk vormden ze de voorbije zomer een (prettige) verslaving. Tot dan. —

9 *Gymnopternus Spec.*

10 *Hercostomus Pilifer*

11 *Rhaphium Caliginosum*

12 *Sciapus Platypterus* (m)

13 *Sympycnus Pulicarius*

14 *Xanthochlorus Galbanus* (v)

Droogtestress

Norbert Desmet

Het was me wat tussen de twee Meanders in, de nieuwsbeelden van een wereld in brand. Eigenlijk wel wat aangekondigd maar duidelijk nog niet de prioriteit van onze leiders. En inderdaad wat een ellende. Mensen, huizen, dorpen in de miserie met veel schade. Wat opvalt: de natuur is zelden uitdrukkelijk vermeld. Alleen eventjes natuurbranden geschat in aantal ha, verder weinig of geen duiding. Natuur staat onderaan de ladder in belang voor de mensheid. Zo denken velen toch.

Maar wat een impact heeft dat op zoveel moeizaam opgebouwde diversiteit, weggevaagd door de vlammen. En vaak in gebieden 'die er nog toe deden met op dit vlak nog belangrijke regio's'. Veel mini-natuur kon zich niet redden, het is wachten op een euforische melding in de media hoe de natuur zich herstelt. We zien al het beeld van uit de as opschietende planten, maar in veel omstandigheden krijgt de natuur daar een klap waarvan ze zich zeer moeilijk herstelt, ook al gezien de evolutie van het klimaat. Ook wegens de penibele toestand van veel restpopulaties van zeldzaam wordende dieren, denk aan amfibieën, reptielen, insecten enz. Wat is men karig met informatie in de media over dat luik.

Niet alleen de branden, maar ook de droogte: het is zeker belangrijk nieuws als de mens in zicht komt als bedreigd, het vee, het gazon ..., maar toch nog eventjes wachten met oppompverbod zegt de bevoegde minister van Landbouw en omgeving (een contradictie op zich lijkt het steeds meer!). Een ander fenomeen is ook al weinig door duiding omgeven: denk aan de watersnood die opduikt bij de eerste onweders op te droge grond, steeds beelden van ondergelopen kelders, maar niemand die zich afvraagt of wil duiden van waar die modderstromen vandaan komen en vooral hoe dat steeds meer en weer mogelijk is. Vrijwel nergens wordt dan in de media verwezen naar de grootschaligheid van de landbouw en de bijna industriële manier van grondbewerking met steeds zwaardere machines en bodemverdichting; een factor die ook voor de natuur in landbouwgebieden onderschat is.

Treffend was de reactie vanuit de landbouw op een analyse van de Universiteit van Antwerpen die stelde dat er in Vlaanderen teveel grachten zijn. Deze kaart toont tot 81.000 kilometer aan grachten waarvan er sommige door bossen lopen en ooit aangelegd zijn voor houtwinning. Deze grachten kunnen eenvoudig gedempt worden. Ook in landbouwgebieden staan grachten ter discussie: ze houden laaggelegen percelen droog, maar maken hele gebieden natter en kunnen elders overstromingen veroorzaken. Door ze te dempen, kunnen hoger gelegen percelen net profiteren. Het Algemeen Boerensyndicaat (ABS) reageerde meteen met te stellen dat men de grachten net beter moet onderhouden. Water snel afvoeren en dan klagen bij een droogteperiode en het water opeisen.

Natuur is belangrijk, daar zijn wij allen van overtuigd, maar ondanks serieuze signalen van wetenschappers lijkt een meerderheid het zich niet of toch steeds minder ter harte te nemen. We zien ook meer en meer de natuur een verdienmodel worden (heerlijk 'landelijk' wonen, toerisme boven!) en de afstand mens natuur wordt steeds groter. In de jaren 70 was het pionieren, o.a. met een natuurbeschermingsjaar de geesten wakker maken. Maar alle inspanningen ten spijt lijkt het inzicht hoe belangrijk natuur wel is voor de mens nu weer op de achtergrond te raken. Wie daaraan twijfelt kan de politiek of de media als thermometer gebruiken. Of dichter bij huis, een familiebijeenkomst, waar men het woord natuur of landbouw best mijdt om de sfeer niet helemaal te verpesten.

En toch moeten we doorzetten, individueel en met Natuurpunt, geen keuze!!

Verrebeek © Jan Van Uytvanck

De Everbeekse Bossen, voor fijnproevers en rustzoekers

Sinds kort behoort Werkgroep Everbeekse Bossen tot de regionale koepel Vlaamse Ardennen Plus. En daar hoort ook een pracht van een natuurgebied bij. Tijd om de Everbeekse Bossen even kort voor te stellen.

Tekst en foto's Jan Van Uytvanck, Werkgroep Everbeekse Bossen

Meer dan bossen alleen

Het projectgebied van de Everbeekse Bossen bevindt zich op de grens van Brakel met Flobecq, daar waar zich ook de bekende heuvelrug van de Vlaamse Ardennen uitstrekt. Het gebied wordt gedomineerd door drie grotere bossen (Hayesbos, Steenbergbos en Trimpontbos) die in een matrix van eerder kleinschalig landbouw- en natuurgebied liggen. Daarin vinden we graslanden, kleinere bosjes, knotbomenrijen, boomgaarden en tal van smalle, kronkelende en soms holle wegen waarlangs her en der monumentale bomen, kapelletjes en verspreide bewoning staan. Een deel van het gebied is beschermd als landschap (een ander deel 'wacht' nog op deze bescherming) en nagenoeg het hele gebied wordt Europees beschermd door de Habitatrichtlijn.

Redenen genoeg om de handen uit de mouwen te steken. En dat gebeurt sinds 1994. Er wordt gewerkt aan de uitbouw van een natuurgebied dat op dit ogenblik een goeie 110 hectaren groot is, waarvan 107 hectaren erkend zijn als natuurreservaat.

De fine fleur van Everbeek

Een van de grote troeven van het gebied houdt wellicht verband met zijn ligging op de taalgrens. Een wat vergeten uithoek dus, waar relatief grote oppervlakten aaneengesloten bos bewaard bleven. Het Hayesbos bijvoorbeeld is ongeveer 50 hectaren groot, maar sluit naadloos aan bij het Waalse Levierenbos, nog eens goed voor 150 hectaren extra bos. Die grote oppervlakte biedt kansen voor rust, nestplaatsen en voldoende voedsel voor zeldzamere broedvogels zoals havik, wespendief, oehoe, middelste bonte specht en houtsnip.

In het Levierenbos liggen ook de bronnen van de Verrebeek, veruit de mooiste en zuiverste bronbeek van de Zwalm. En zo zijn we beland bij wat de Everbeekse Bossen zo bijzonder maakt: meanderende bronbeken, ingebed in statige bossen, en de zuivere bovenlopen van Zwalm, Molenbeek en Terkleppebeek. De eerste voert water naar de Schelde, de laatste twee gaan via midden- en benedenlopen met nog heel wat andere namen naar de Dender.

Deze beken vormen de slagaders van het gebied waarin en waarrond zich een heel rijke fauna en flora heeft ontwikkeld. Beekprikken, rivierdonderpadden en beekforellen gedijen hier samen met vuursalamanders, waterspitmuizen en bronlibellen. Er werden indicatorsoorten voor heel zuiver water gevonden onder de steenvliegen, haften, dazen en zweefvliegen. Alle bronsoorten onder de hogere planten zoals de goudveilsoorten, slanke zegge en bittere veldkers, komen hier in grote populaties voor.

In het voorjaar fleuren de beukenbossen en beekbegeleidende Essen-Elzenbossen op met voorjaarssoorten zoals bosanemoon, slanke sleutelbloem en wilde hyacint. Maar ook hier komen zeldzamere soorten voor zoals wrangwortel, lievevrouwbedstro en eenbes. Bosvlinders zoals grote en kleine weerschijnvlinder en kleine ijsvogelvlinder zitten in de lift en zweven langs bosranden en open plekjes.

Focus op het landschap

Het spreekt voor zich dat de hogervermelde soorten en bostypes veel van onze aandacht krijgen bij het beheer. Dit uit zich in de eerste plaats door te beschermen en te versterken wat er al is. In de bossen gaat het vooral om het toelaten van spontane ontwikkeling. Zowat dertig jaar geleden was het Hayesbos 'nen properen bos', dixit een vriendelijke, maar bezorgde buurtbewoner. Herhaalde perceelsgewijze kappingen werden steevast gevolgd door het rigoureus opruimen van het kruinhout en nieuwe aanplantingen van voornamelijk beuken. Dode bomen en gevallen takken werden verwijderd. Hier en daar werden bomen opgesnoeid. Op een tiental struikjes na, verdwenen de blauwe bosbessen in bloemstukjes van herboristen. Betonnen en metalen buizen werden in de beken gelegd om passage van machines mogelijk te maken. Aan dit alles is een einde gekomen en voor ieders oog ontwikkelt zich verrassend snel een nieuw boslandschap. Er staan en liggen intussen tientallen dode bomen vol tonderzwammen en spechtengaten, de beek meandert met een vaart en heeft de duikers uitgesleten, ze gaat soms ondergronds en snijdt hier en daar een stukje Wallonië af. De premier kan tevreden zijn.

Naast ongeveer zes hectaren gerealiseerde bosuitbreiding, aansluitend op bestaand bos, veranderden de randen van het Trimpont-, Steenberg- en Hayesbos ook op een andere manier. Op voormalige intensief gebruikte akkers en graslanden hebben zich hier de laatste 25 jaar door gerichtte inzet van extensieve begrazing en kleinschalig kap- en maaibeheer structuur- en bloemrijke wastines ontwikkeld. De bosgrenzen vervagen er, en op dit ogenblik zijn dit de spannendste stukjes landschap van het hele gebied. Het bruist er van het insectenleven. Hier vind je iepen- en sleedoornpages, gouden torren, jagende bron- en andere libellen, door wespendieven uitgegraven wespennesten, een slapend reetje ...

Wastine Hayesbos

Er is echter ook plaats voor het herstel van het oude cultuurlandschap met bijvoorbeeld de hier typische knothaagbeuken en -essen. Everbeek was naast een bosrijke gemeente ook een plek met enorm veel hoogstamboomgaarden. Helaas ging het merendeel hiervan verloren door woonuitbreiding. Werkgroep Everbeekse Bossen herstelde twee oude hoogstamboomgaarden in de rand van het Hayesbos (met meer dan 25 nieuwe bomen). Recenter kwamen er drie gloednieuwe hoogstamboomgaarden mét houtkanten bij in de rand van het Trimpontbos. Samen zijn die goed voor bijna 2 hectaren en ongeveer 120 nieuwe fruitbomen. Welkom grauwe vliegenvanger, kleine bonte specht en hopelijk ook eikelmuis. Verder beheren we

ook enkele bloemrijke glanshavergraslanden door hooibeheer en een graanakkertje voor akkervogels. Dat laatste is met wisselend succes. Geelgorzen en rietgorzen overwinteren er. Maar het broeden van de geelgors blijft nog uit.

Ruimte voor mensen?

Wie nu te voet of met de fiets Everbeek doorkruist, kan niet om de hierboven geschetste veranderingen in het landschap heen. Dat kan even wennen zijn voor wie er lang woont, maar wie de moeite neemt om het wat beter te verkennen en te doorgronden, begrijpt vast dat we op de goede weg zijn en dat we er stilaan in slagen om lokaal het verschil te maken voor de biodiversiteit.

Kleine poppenrover

Daarvoor werken we ook samen met anderen. In de eerste plaats zijn dat lokale landbouwers. Op dit ogenblik werken we samen met zes landbouwers en drie hobbyboeren, goed voor respectievelijk ongeveer tien en vijf hectaren. Het gaat voornamelijk om samenwerking rond begrazing en hooilandbeheer.

Mensen zijn ook welkom in het gebied. Dat is niet altijd zo geweest. Dertig jaar geleden werden bezoekers vriendelijk maar kordaat uit het toen volledig private Hayesbos geweerd. Paden zijn evenwel belangrijk bij een bezoek. Dat heeft de coronatijd ons geleerd. We werken op dit ogenblik aan een nieuwe en goede toegangsregeling voor wandelaars. Maar intussen zijn er wel al enkele nieuwe paden bijgekomen en oude tracés hersteld, zoals de kerkwegel door de wastine, grenzend aan het Steenbergbos.

Ook u beste lezer, die dit artikel tot hier heeft uitgezweet, bent welkom. Van aan de kerk van Everbeek-Boven kan u enkele lusvormige, bewegwijzerde wandelingen maken. Er wacht u een prachtige tocht. En bij de formidabele en monumentale grote Linde in Pevenage kan u picknicken op een mooie bank en vanop een platform een kijkje nemen in het metersdiepe ravijnbos van Trimpont (mooie realisaties van het Leaderproject ‘Landschapsbeleving’).

De Everbeekse Bossen ademen alles wat de Vlaamse Ardennen zo bijzonder en rijk maakt. Dat moet zo blijven en daar wordt aan gewerkt. —

VZW
MILIEUFRONT
OMER WATTEZ

Proficiat MOW!

Voor het Milieufront Omer Wattez, MOW is het dit jaar een speciale verjaardag! Al 50 jaar komt MOW op voor de bescherming en het behoud van milieu en natuur.

MOW is actief in de valleien van Leie, Schelde en Dender met de tussenliggende heuvels en verdedigt ook het cultuurhistorische erfgoed in onze streek. Streven naar een duurzame ontwikkeling van de samenleving doet MOW met acties, activiteiten, publicaties en als het moet via juridische weg.

Op vrijdag 28 november is er een jubileumviering in het stadhuis van Oudenaarde waarbij iedereen welkom is, zie de kalender voor de praktische info!

We delen in de rouw van …

Noël Deloof en familie bij het overlijden van zijn vrouw Maria Hellebuyck (°15-08-1940; † 15-07-2025).

Familie en vrienden van Willy Aelvoet (°29-9-1956, † 8-9-2025).

De familie d’Espeels-Morai bij het overlijden van Alfons D’Espeels (°3-10-1933; † 30-06-2025) en Cécile Morai (°7-11-1931, † 13-09-2025).

De familie van Johan Veys (°5-5-1956, † 11-9-2025). Johan was actief lid van de Werkgroep Langemeersen in Wortegem-Petegem.

Eddy Vervynck en familie bij het overlijden van zijn moeder Jacqueline De Vos (°5-1-1946, † 16-9-2025).

Afscheid van Willy

Het nieuws van het plotse overlijden van Willy Aelvoet tijdens zijn vakantie in Frankrijk kwam als een donderslag bij heldere hemel.

Willy was er van in het begin van de Wielewaaljongeren steeds bij op de tochten en de kampen. Hij was een expert in vogels en noteerde nauwgezet zijn vele waarnemingen, onder andere in de Scheldevallei rond Oudenaarde, toen nog zo veel rijker dan nu.

Willy Aelvoet
© Robin Van Heuverswyn

Later verlegde Willy ook zijn aandacht naar insecten, in het bijzonder libellen kenden geen geheimen meer voor hem. Zo gidste hij ook enkele tochten in het Paddenbroek.

Hij was een specialist van vogelgeluiden en kon als geen ander vogels imiteren. Al tijdens de kampen van toen waren de avonden dat Willy alle bosuilen in de buurt aan het roepen kreeg een hoogtepunt van natuurbeleving. Later werden zijn uilentochten, samen met Norbert, in het Kluisbos legendarisch. Deze tochten kenden steeds een grote opkomst. Willy’s imitatie aan het einde van de tocht, activeerde alle bosuilen uit de omgeving tot een groots concert, soms zelfs met een live bezoekje van een bosuil. En het gidsen gebeurde steeds met de nodige dosis humor.

Regelmatig postte hij zijn waarnemingen op Facebook, steeds met een mooie foto er bij en dat van op meerdere locaties in binnen – en buitenland, stil zitten was aan hem niet besteed. De waarneming van een purperspanner op 6 september zal jammer genoeg de laatste blijven.

Willy was ook een begenadigd accordeonist en stichtend lid van de folkgroep Kadril. Tijdens de coronaperiode speelde hij in zijn thuisstad Ciney op de accordeon om het verplegend personeel te eren (https://www.facebook.com/MAtele.be/videos/651391469029109).

Steppearend © Luk Neujens

Bijzondere vogelwaarnemingen zomer 2025

De zomermaanden brachten opnieuw heel wat boeiende vogelwaarnemingen in de regio Vlaamse Ardennen *Plus*. Met top zeldzaamheden als steppearend, hop, woudaap, vale gieren, graszangers, grote karekiet, enz.

Dimitri Van De Populiere

Aftrappen doen we met de grootste zeldzaamheid. Op de laatste dag van mei werd 's avonds een steppearend opgemerkt in Gent. Er werd vermoed dat de vogel ergens moest neergegaan zijn om te slapen. Daags nadien, 1 juni, werd door tientallen vogelkijkers postgevat ten zuiden van Gent om de vogel (hopelijk) op te pikken. En jawel, het lukte, rond 10 u werd hij opgepikt boven Dikkelvenne om dan over Rozebeke, Nederbrakel en Elst te vliegen. Het is de eerste waarneming ooit van de soort in VA+ en nog maar de zesde ooit voor België. Knaller!

In juni ontmoeten voorjaars- en najaarstrek elkaar, met de eerste terugkerende steltlopers uit het noorden en andere vogels nog in noordelijke trek. Witgat, kleine plevier, groenpootruiter en bontbekplevier werden onder meer opgemerkt, net als een zwartkopmeeuw in Deinze. Zeldzame soorten als lepelaar, kwak, kleine zilverreiger, koereiger en purperreiger werden uit verschillende hoeken van de regio gemeld. Bij de roofvogels was juni ronduit spectaculair, met een groep van ongeveer 20 vale gieren (Dirk P.) boven Petegem-Schelde. Verspreid over de regio werden ook havik, grauwe kiekendief (Dirk P.), rode en zwarte wouw, en de eerste juveniele bruine kiekendieven gespot.

Het broedseizoen zorgde voor extra activiteit bij wielewaal, met de meeste waarnemingen uit de Schelde-vallei. Orpheusspotvogel zong aan het Beiaardbos te Kwaremont en Elst. Snor snorde in Heurne en Zingem. Sprinkhaanzanger kende een flauw jaar met weinig waarnemingen. Gekraagde roodstaart zong op diverse locaties. Spotvogel hield nog stand met zangposten op 37 locaties. Raaf had met zekerheid één of meerdere territoria in het zuiden van de regio. Er werden zelfs juvenielen waargenomen. Maar of er gebroed is blijft een vraagteken. Juveniele raven kunnen al ver uitzwermen. Toch lijkt de kans me vrij reëel dat er gebroed is bij ons.

Nog een bijzonder feit: de hop heeft gebroed in onze regio! Dat werd met zekerheid vastgesteld. Een koppel bracht twee opeenvolgende broedsels groot. Het broedgeval werd zorgvuldig gedocumenteerd en opgevolgd door Ken DC en de Vogelwerkgroep. Om verstoring in de toekomst te vermijden wordt de locatie niet vrijgegeven. Er zijn maar een handvol broedgevallen in België de laatste jaren en het is al van de jaren 50 geleden dat hij in VA+ broedde.

Juli startte traditioneel nogal luw wat vogels betreft. Toch werden in de reigerfamilie verschillende soorten waargenomen: lepelaar, zwarte ooievaar (waaronder drie exemplaren over Oudenaarde), kwak, purperreiger en zelfs drie jaar op rij woudaap aan de Donkvijver te Oudenaarde (Jerry VDP). Terugkerende steltlopers als regenwulp, wulp, groenpootruiter en witgat verschenen, samen met Pontische meeuw. Opvallend bij de roofvogels was het hoge aantal wespendieven (62 waarnemingen), havik, rode wouw en een paar piepende ransuiljongen en een sporadisch roepende oehoe. Zomertortel (Wannes B), losse waarnemingen van andere hoppen (Kay P, Christophe), zwarte specht, kwartel en wielewaal kleurden het palet van bijzondere waarnemingen, terwijl in het Kluisbos een bonte vliegenvanger bleef hangen tot in juli (mogelijk broedgeval). In het Muziekbos werd een grote groep van 17 kruisbekken gezien (Simon F).

Augustus bracht goed nieuws: aan de Donk in Oudenaarde werd na diverse waarnemingen van adulten ook een juveniele woudaap opgemerkt, wat wijst op succesvol broeden (Lotte en Lieven VDW). Kwak bleef zich tonen in Deinze, en kleine zilverreiger, koereiger en purperreiger werden in steeds meer gebieden gezien. Zwarte ooievaar werd overvliegend op vijf plaatsen gemeld. De trektijd zorgde voor passage van goudplevier, morinelplevier (TrekTelPost Loweg), wulp, bosruiter, kemphaan, groenpootruiter. Ook roofvogels als visarend, wespendief, havik en rode wouw passeerden de revue. Op het einde van augustus kwamen doortrekkende zangvogels langs: fitis, grauwe en bonte vliegenvanger, gekraagde roodstaart, paapje, tapuit en roodborsttapuit. Een opsteker: een grote groep ringmus: 24 exemplaren in Zottegem (Ward DG). Mooi aantal voor deze uiterst kwetsbare soort. Daarbovenop werden in het Dal te Heurne een grote karekiet (Davy DG) en in de Snippenweide te Eine en Roborst opnieuw graszanger (Alexander D, Lotte VDW) waargenomen, waardoor de maand augustus opnieuw haar reputatie als intense trekperiode waarmaakte.

Naast de leuke bijzondere waarnemingen stellen we jammer genoeg ook nog altijd de achteruitgang vast van veel 'gewone' soorten. De vogels van het open landschap doen het bijzonder slecht. Kievit kende een rampzalig broedseizoen. Veldleeuwerik en patrijs gaan verder achteruit. Grote lijster staat op het punt te verdwijnen uit de regio. Roepende ransuiljongen zijn op twee handen te tellen en ook de steenuil lijkt het slechter te doen.

Daarom nog eens een oproep: blijf jouw waarnemingen invoeren, ook van de gewone soorten. Wat nu misschien nog gewoon is, is dat misschien over enkele jaren niet meer. Daarom zijn data belangrijk, om een vinger aan de pols te houden. —

Kalender

oktober 2025 – januari 2026

Alle in de kalender vermelde afdelingsoverschrijdende en met andere verenigingen gedeelde activiteiten worden ondersteund door Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus vzw.

Kom eens meedoen!

Meer dan 40.000 natuurliefhebbers steken al de handen uit de mouwen voor de natuur in hun buurt. Maar de natuur heeft nog vrijwilligers nodig. Iets voor jou? Een overzicht van de reguliere werkdagen:

Kern rondom Burreken
8 november, 6 december, 3 januari

Elke eerste zaterdag van de maand wordt er met een enthousiast team samengewerkt in het Burreken: maaien, bomen knotten, hout opruimen, wegen onderhouden...

- 9u – 12u30, Groenstraat, Horebeke
- Ludo Vanderlinden, 0479 46 69 37, contact@burreken.be
- Graag een seintje als je komt, zodat we voldoende werktuigen kunnen voorzien.
- Stevige schoenen of laarzen en werkhandschoenen

Grootmeers, Kruisem
- 8 november, 13 december, 17 januari
- 9u tot 12u, Groot hekken, Trekweg Schelde
- Eddy Van Den Abeele, 0474 62 20 52, ed.vandenabeele@skynet.be
- Goed schoeisel, warme kledij, evt. werkmateriaal

Kern Werkgroep Bos t'Ename
25 oktober, 29 november, 27 december, 31 januari

Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in en rond Bos t'Ename, van hakhout afzetten tot hooien.

- 9u - 2u en/of 13u30 -17u, over de middag wordt er eten voorzien, Natuurboerderij, Boskant 56, Oudenaarde
- Pieter Blondé, 0488 36 22 79, pieterblonde@hotmail.com en Guido Tack, 0474 90 02 30, guido.tack1@telenet.be
- Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

Naast de maandelijkse gezinswerkdag op de laatste zaterdag van de maand wordt er eveneens elke laatste maandag een werkdag georganiseerd. Daarbij worden allerlei werken in en rond het bos gedaan.

- 27 Oktober, 24 november, 29 december, 26 januari
- 9u30 -12u en/of 13u30 - 17u, loods, Boskant 56, Oudenaarde
- Eddy De Bock, 0474 77 00 54, thebockfamily@hotmail.com
- Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

De Boembekemolen, het bezoekerscentrum van Natuurpunt in de Vlaamse Ardennen
Dieter Lernout, coördinator bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen
Boembeke 18 | 9660 Brakel | 0477 76 02 48

- November t/m maart *Enkel info & onthaal* woensdag en vrijdag: 12u - 16u
- April t/m oktober *Terras & info* woensdag, vrijdag en zaterdag: 14u - 18u, zondag: 10u - 18u

Bezoek faunahuis, Kern Rondom Burreken
19 oktober, 16 november en 21 december

Laat je verrassen en bezoek het Faunahuis. Verneem wat natuurinclusief bouwen betekent en hoe je de ecologische biodiversiteit in en rond je woning, een ander gebouw of infrastructuur kan behouden én vooral vergroten.

- Open deur tussen 12u en 16u, Perreveld 5, Brakel
- Dirk Criel, 0475 45 05 34

Activiteiten

Zaterdag 11 oktober

Gezinswandeling: herfstwandeling in de Everbeekse Bossen – *Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen – Boembekemolen, Werkgroep Everbeekse Bossen*

Kom genieten van een prachtige herfstwandeling in de Everbeekse bossen. De wandeling is ook geschikt voor kinderen vanaf 6 jaar. Laat je betoveren door het Hayesbos en kom alles te weten over de vuursalamander, de heksenboleet en het echt judasoor.

- 9.30uur - 12.30u, Steneplein 29, Everbeek-Boven (Brakel)
- Johan Billiet en Frederik Van der Elst
- Heuvelachtig terrein, avontuurlijke paden
- Frederik Van der Elst, vanderelstfrederik@gmail.com
- Stevige wandelschoenen

Zondag 12 oktober

Trektellen bij Geert – *Vogelwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-plus, Natuurpunt afd. Vlaamse Ardennen*

Vanaf zonsopgang tot ... (afhankelijk van het weer) gaan we trektellen op de vaste stek van wijlen Geert Colembie. We houden de herinnering aan Geert levend door zijn vaste trektelpost TTP Leyhoek nog eens bemannen.

- Vanaf zonsopgang (8u) tot ...., TTP Leystraat (parkeren kan op de verbreding in de Appelhoekstraat even voorbij B&B Gatto Nero)
- Dimitri Van de Populiere
- Neem bij slecht weer zeker eens contact op om te checken of de telling doorgaat.
- dimitrivandepopuliere@hotmail.com, 0473 52 13 44
- Warme kledij, stoeltje(eventueel), verrekijker of telescoop en vogelgids als je die hebt

Fietstocht langs faunavoorzieningen zoals vleermuizen- en faunatorens – *Kern Rondom het Burreken*

Het Faunahuis in het Burreken is intussen genoegzaam bekend als eerste kijkwoning van natuurbevorderende technieken. Naast het Faunahuis heeft Natuurpunt nu ook een fietsdemonstratieroute uitgebouwd met diverse functionele faunavoorzieningen en belevingselementen. Veel voorzieningen zijn geplaatst op private gronden zoals boerderijen, tuinen en parken. We bezoeken onderweg verschillende opstellingen en krijgen de kans om ze in de praktijk te bekijken. De fietstocht wordt afgesloten met een bezoek aan het Faunahuis.

- 9.30u – 12.30u, Voetbalveld, Rovorst 48, 9660 Zegelsem (Brakel)
- Niveau fietsen: gemiddeld.
- Filip Hebbrecht, tel. 0490 57 18 33 of filip.hebbrecht@telenet.be

'TUSSEN Bos t' Ename en de Schelde' – *Natuurpunt afd. Oudenaarde-plus*

Marion neemt je tijdens deze natuurwandeling mee in het beschermd dorpsgezicht van Ename. Meer bepaald TUSSEN bos t' Ename en de Schelde, TUSSEN verleden en heden, TUSSEN natuur en erfgoed, TUSSEN oude stenen, ...Reis je graag even mee in de tijd en de natuur? (wandeling van 2 km)

- 14u - 16.30u, Lijnwaadmarkt t.h.v. huisnr. 51, 'aan de bank met waterpomp' te Oudenaarde (Ename)
- Marion Van Opdenbosch
- Graag inschrijven via www.natuurpuntoudenaardeplus/agenda
- Gudrun Snauwaert, gsnauwaert@yahoo.com

Zaterdag 18 oktober

Dagwandeling 5: '50 jaar MOW': Parike – Maarke – *Milieufront Omer Wattez vzw*

In het kader van 50 jaar MOW wordt een reeks dagwandelingen georganiseerd. Onze 5e en laatste wandeling neemt ons mee van het station van Parike naar Maarke, waar we eindigen in 'De Lustige Boer'.

- Van 9u tot 17u, Busstation Parike
- Marc De Jonghe
- MOW-leden: € 6 - niet-leden: € 10 (Een hapje of drankje is inbegrepen). Mail naar info@milieufrontomerwattez.be Na bevestiging kan je het bedrag overschrijven op BE84 9796 1861 3259 (Milieufront Omer Wattez vzw) om je inschrijving definitief te maken.
- info@milieufrontomerwattez.be
- Schoenen en kledij, aangepast aan het weer, zijn noodzakelijk. Ook moet je een eigen lunchpakket meenemen.

Zondag 19 oktober

Bezoek aan het Faunahuis – *Kern rondom Burreken – Zie begin kalender*

Dagwandeling 5: '50 jaar MOW': Activistische trage wegen wandeling Maarkebeekvallei – *Milieufront Omer Wattez vzw*

In het kader van 50 jaar MOW wordt een reeks dagwandelingen georganiseerd. Onze 5de en laatste wandeling neemt ons mee op een activistische trage wegen wandeling in de Maarkebeekvallei.

- Van 9u tot 17u, Markt Oudenaarde - zitbankjes aan de fontein
- Jeroen Meirlaen
- MOW-leden: € 6 - niet-leden: € 10 (Een hapje of drankje is inbegrepen). Mail naar info@milieufrontomerwattez.be Na bevestiging kan je het bedrag overschrijven op BE84 9796 1861 3259 (Milieufront Omer Wattez vzw) om je inschrijving definitief te maken.
- info@milieufrontomerwattez.be
- Schoenen en kledij, aangepast aan het weer, zijn noodzakelijk. Ook moet je een eigen lunchpakket meenemen.

Dag van de Trage Weg te Sint-Maria-Latem, Natuurpunt afd. Zwalmvallei

Trage wegen zijn paden voor niet-gemotoriseerd verkeer. Ze zijn vaak historisch waardevol en belangrijk voor de natuur. Sommige trage wegen gaan terug tot de Romeinse tijd. Je kiest voor een bewegwijzerde wandeling van 5 kilometer. Dan heb je de keuze voor de sportieve versie als je graag doorstapt. Of je sluit aan bij de wandeling met historische uitleg door de Heemkundige kring als je wat meer achtergrond wil horen. Tevens is er een begeleide tocht van 10 kilometer. Afsluiten doen we samen met een drankje, hapje en live muziek van een lokale band, Ruwann, die ons verrassende Franse chanson brengt, net zo verrassend als ons glooiend landschap. Een samenwerking met het lokaal bestuur, de Werkgroep Trage Wegen Zwalm, Heemkundige kring Zwalm, Het Groene Lilare SML.

- 13.30u - 18u, Basisschool Het Groene Lilare, Latemdreef 77, Sint-Maria-Latem
- Inschrijven doe je ter plaatse. Je betaalt een kleine steunbijdrage (€ 5) en krijgt in ruil een drankbonnetje.
- Jan François, jan@aardbol.be, Bart Boydens, 0475 70 45 06, tragewegenzwalm@outlook.com
- Stevige stapschoenen zijn een must. Honden zijn welkom, maar blijven aan de leiband.

Eurobirdwatch 2 – *Vogelwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-plus, Natuurpunt afd. Vlaamse Ardennen*

Verschillende vogelkenners geven uitleg over de trek en de soorten die te zien en te horen zijn. Beginners zijn zeker welkom. Neem bij slecht weer zeker eens contact op om te checken of de telling doorgaat. Mogelijk komen er last minute ook nog telposten bij. Check dus zeker onze website of Facebookpagina voor de laatste informatie.

- Vanaf zonsopgang (8u) tot ..., TTP 1: Hotond Sporthotel, Zandstraat Kluisbergen, TTP 2: Hoge Dumpel, Mater
- thijs.lietaer@telenet.be, Vanderlinden.lu@telenet.be 0479 46 69 37
- Verschillende vogelkenners geven uitleg over de trek en de soorten die te zien en te horen zijn. Beginners zijn zeker welkom. Neem bij slecht weer zeker eens contact op om te checken of de telling doorgaat.
- thijs.lietaer@telenet.be, dimitrivandepopuliere@hotmail.com, 0473 52 13 44
- Warme kledij, stoeltje(eventueel), verrekijker of telescoop en vogelgids als je die hebt

Maandag 20 oktober

Natuurpunt in je testament opnemen: goed idee! – *Natuurpunt afd. Zwalmvallei*

Natuurpunt in je testament opnemen, hoe begin je eraan? Joost Verbeke vertelt je er alles over en beantwoordt je vragen of bedenkingen.

- 15u en 19u, De Bron, Marie Popelinstraat 4, Zottegem
- Joost Verbeke, verantwoordelijke testamenten en schenkingen bij Natuurpunt
- Jan François, jan@aardbol.be

Woensdag 22 oktober

Infomoment testamenten – *Natuurpunt Tussen Leie en Schelde*

Bijna iedereen heeft wel een favoriet stukje natuur. Eentje waar u altijd tot rust komt, inspiratie op doet of waar u mooie jeugdherinneringen aan koestert. Door Natuurpunt op te nemen in uw testament kan u ervoor zorgen dat uw favoriete natuur voor altijd beschermd wordt. Joost Verbeke, verantwoordelijk voor testamenten bij Natuurpunt kent zowel de juridische als de praktische kant. Hij maakt je graag wegwijs in de materie.

- Eerste sessie van 15u tot 16u30; tweede sessie van 19u tot 20.30u. Een kwartier voor aanvang ontvangen we je met koffie en taart., Leietheater (vergaderruimte) Brielstraat 8 9800 Deinze
- Joost Verbeke (Natuurpunt)
- Graag inschrijven via testamenten@natuurpunt.be

Donderdag 23 oktober

Voordracht Natuurinclusief bouwen i.s.m. het faunahuis en Afdeling MOW Maarkedal – *Milieufront Omer Wattez vzw*

Natuurinclusief bouwen is een vorm van duurzaam bouwen waarbij het bouwwerk bijdraagt aan de lokale biodiversiteit en natuurwaarden. Met eenvoudige voorzieningen, zoals architectonische aanpassingen aan het ontwerp of het aanpassen van een werkwijze of de te gebruiken materialen, kan veel bereikt worden voor de biodiversiteit en leefbaarheid in de stad. Tijdens deze lezing kom je te weten welke technieken je zelf snel en gemakkelijk kan toepassen.

- 20u - 22.30u, Vrijetijdscentrum 'De Maalzaak', Maalzaakstraat 21, 9680 Maarkedal
- Dirk Criel en Renaat Vermeulen
- MOW-leden: € 5 - niet-leden: € 8. Mail naar info@milieufrontomerwattez.be Na bevestiging kan je het bedrag overschrijven op BE84 9796 1861 3259 (Milieufront Omer Wattez vzw) om je inschrijving definitief te maken.
- info@milieufrontomerwattez.be

Zaterdag 25 oktober 2025

Natuurbeheerwerken in de Langemeersen. Knotten van wilgen – *Natuurpunt afd. Oudenaarde-plus*

We knotten enkele wilgenrijen. We zorgen voor takkenscharen, zaagjes en bijlen. Drank wordt voorzien.

- 9u - 16u, Meersstraat te Petegem aan de Schelde
- Aansluiten kan ook na 9u.
- Paul Cardon. cardon.paul@gmail.com 0474 39 02 77
- Picknick voor middagpauze. Werkhandschoenen

Paddenstoelenwandeling in Bois Joly – *Natuurpunt afd. Ronse*

Verkennen in het bos wat er aan soorten paddenstoelen zijn.

- 9.30u - 12u, Hogerlucht 122 te Ronse
- Koen Delva
- inschrijven via de website van Natuurpunt Ronse, of bij de contactpersoon. https://www.natuurpunt.be/agenda/paddenstoelenwandeling-in-bois-joly-23697?date=25/10/2025
- Johan Glibert 0477 51 94 19 johan.glibert@gmail.com
- Laarzen (regenkleding indien nodig)

Bushcraft in teken van Halloween: Fakkel maken + korte avondwandeling – *Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen – Boembekemolen*

We maken vooraf zelf onze eigen fakkel met een hazelaartak, jute en gesmolten kaarsvet. Daarna maken we een mooie fakkeltocht in de omgeving. Heb je een pompoen? Breng hem ook mee, best vooraf uitgehold. Deze activiteit is geschikt voor ouders en kinderen.

- 19.30u-22.30u, Boembekemolen, Boembeke 18, Brakel
- Ben Blancquaert
- Vooraf inschrijven verplicht, via: https://www.natuurpunt.be/agenda/bushcraft-in-het-teken-van-halloween-fakkel-maken-korte-avondwandeling-23445?date=25/10/2025; Maximum 25 deelnemers
- Vincent Decroock, vincent.decroock@natuurpunt.be
- Aangepaste buitenkledij

Sterrenkijken op Grootmeers – *Natuurpunt afd. Kruisem*

We wandelen van de afspraakplaats door Grootmeers naar de plaats waar de telescopen staan opgesteld. We krijgen daar uitleg door een medewerker van JVS (jongerenvereniging voor sterrenkunde) en van Gunther Groenez van Natuurkijkers.

- 19.30u, Zingembrug kant Zingem, Nederzwalmsestw. N435, Kruisem. Afspraak op de parallelweg naast Zingembrug thv het kruispunt met de Weistr.
- JVS, samen met Gunther Groenez van Natuurkijkers.
- Kostprijs 3 € pp met een max van 8 € per gezin. Inschrijven noodzakelijk. De inschrijvingen worden afgesloten op 18/10/2025
- Eddy Van Den Abeele, ed.vandenabeele@skynet.be of May Tuerlinckx, mtu@telenet.be
- Goed schoeisel, warme kledij.

Zondag 26 oktober

Ontbijt@Boembekemolen – *Natuurpunt afd. Zwalmvallei*

Wandel één van onze prachtige wandelroutes en kom ontbijten op ons terras. Bij slecht weer in de molen. Geniet van een rijkgevuld en gevarieerd ontbijtbord voor € 18 /persoon. Cava-koffie-appelsap. Pistolet met kaas-ontbijtkoek-rozijnenbrood. Gekookt ei-yoghurt met granola. Vers fruit.

- Te reserveren via Carla Verdonck, carlaverdonckverdonck@hotmail.com, 0472 89 81 70
- 9u - 11u, Boembekemolen, Boembeke 18, Brakel

Zaterdag 1 november

Heksenwandeling – *Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen – Boembekemolen*

Ga je met me mee op een heuse heksenwandeling? Ellezelles geniet vooral bekendheid dankzij de jaarlijkse heksensabbat ter nagedachtenis van de heks Quintine dele Clisserie, die hier in 1610 op de brandstapel belandde. Ook Hercule Poirot, het fictieve personage uit de detectiveromans van Agatha Christie, zou op 1 april 1850 in Ellezelles zijn geboren. Tijdens deze magische wandeling vertel ik jullie hier alles van. Ik leer jullie de magische kennis over bomen, planten en kruiden, de geheimen van de natuur en de dieren die verscholen zitten in het oude bois des douaniers. We beleven en knutselen. We proeven lekkers: sapjes, borreltjes, smeersel en bakseltjes en luisteren naar vogels. Voor jonge oudjes en oude jongen, voor iedereen dus. Vertrek om 10u stipt, (kom iets vroeger alstublieft)

- 10u - 13u, Parking aan wandelknooppunt 12, aan kruispunt Rue d'Audenarde en Rue des Grands Prés te Ellezelles
- Lutgarde Marie Vervaet
- Schrijf je in via een mailtje naar lutgarde.vervaet@telenet.be. Deelnameprijs is € 5, ter plaatse te betalen
- Lutgarde Marie Vervaet, lutgarde.vervaet@telenet.be, 0496 77 99 53
- Het terrein is slecht toegankelijk voor buggy en rolstoel. De paadjes zijn steil en glibberig. Doe wandelschoenen aan!

Zondag 2 november

Bezoek aan onze percelen – *Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen – Boembekemolen, Natuurpunt afd. Zwalmvallei*

Ben je benieuwd naar welke percelen er beheerd worden door Natuurpunt Zwalmvallei? Of hoe dat beheer in de praktijk gebeurt? En wat de resultaten zijn? Elke eerste zondag van de maand bezoeken we onze percelen. Je leert onze natuurgebieden zien vanuit het standpunt van de natuurbeheerder. Dit draagt ertoe bij om nog meer te kunnen genieten van onze mooie en veelzijdige Vlaamse Ardennen en alles wat daarin leeft.

- 9u - 12u, Omdat de startplaats iedere maand wijzigt naargelang de vordering die we op terrein maken, laat je email opnemen in de mailinglijst: jan@aardbol.be. Dan krijg je iedere maand een herinnering met de nieuwe startplaats.
- Inschrijven is niet nodig. Zo kan je op het laatste moment kiezen om nog mee te gaan.
- Jan François; jan@aardbol.be
- Voorzie aangepaste kledij, eventueel laarzen.

Op zoek naar paddenstoelen in het Brakelbos – *Natuurpunt afd. Oudenaarde-plus*

Paddenstoelen heb je in alle kleuren, vormen, soms zeer groot, andere dan weer bijna onzichtbaar. Ze zijn niet enkel mooi, maar ook zeer nuttig voor de natuur. Paddenstoelenexpert Eddy Saveyn neemt ons mee in de wondere wereld van de zwammen en zal er ons alles over vertellen.

14u - 17u, D'Hoppe ter hoogte van Chalet Gerard, Houppe 2, Flobecq.
Eddy Saveyn
Graag inschrijven via www.natuurpuntoudenaardeplus/agenda
Gudrun Snauwaert, gsnauwaert@yahoo.com
Beschik je over een loepe en/of een spiegeltje? Breng dit zeker mee.

Zaterdag 8 november

Beheerdag op Grootmeers – *Natuurpunt afd. Kruisem – Zie begin kalender*

Beheerwerken in het Burreken – *Kern Rondom Burreken – Zie begin kalender*

Herfstwandeling met aansluitend spaghettifeest in parochiezaal Ename – *Kern Werkgroep bos t'Ename*

Na een verkwikkende herfstwandeling gaat het spaghettifeest door in de parochiezaal van Ename (Paardemarktstraat Oudenaarde). Inschrijven voor de spaghetti is noodzakelijk en gebeurt via Guido Tack.

Wandeling 14u - 17u. Spaghetti in twee shiften: 18u en 19.30u, Parking op het einde van de Kapellestraat, Kapellestraat, 9700 Oudenaarde
Guido Tack
Guido Tack, 0474 90 02 30, guido.tack1@telenet.be
Waterdicht schoeisel of laarzen zijn een must!

Uilennestbakken bouwen en vetbollen maken – *Natuurpunt afd. Ronse*

14u - 17u, 'Equinus 9600', St. Sauveurstr. 244, Ronse
Dorien De Raedt
Johan Glibert, 0477 51 94 19, johan.glibert@gmail.com

Dinsdag 11 november

Wat bomen ons vertellen – *Natuurpunt Tussen Leie en Schelde*

Bomen blijven boeien, het zijn levensnoodzakelijke zuurstof producenten, scheppers van diverse levensgemeenschappen, producenten van hout en voedsel voor mens en dier en zo kunnen we nog even doorgaan. Dankzij het boek van Valerie Trouet weten we nu ook dat bomen ons iets kunnen vertellen over de geschiedenis van de aarde en over 'onze' geschiedenis. Hou je vast aan de takken van de bomen want het zal nodig zijn!

14u - 17u, Astene kerkhof. Parijsestraat, Deinze
Paul Geeroms

Zondag 16 november

In het spoor van de Bever langs de Zwalm, Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen – *Boembekemolen , In samenwerking met JNM Zottegem en VZW Broes*

Sinds 2021 zijn er sporen van bevers te vinden langs de Zwalm. Stijn De Roeck laat ons nader kennismaken met deze charmante knager.; 14u-14u45: voor ouders en kinderen: ontvangst en situering (PowerPoint) van 'de Bever' door Stijn, onder de tent op de binnenkoer; 14u45-16u45: voor ouders: wandeling met Stijn, thema 'de bever', anderhalf uur en afsluitend drankje; 14u45-15u45: Kinderen: groep 1 bouwen dam, groep 2 sporen zoeken bever, groep 3 snijden in groen hout door VZW Broes, groep 4 bouwen met bamboe door VZW Broes (telkens max 10 per groep); 15u45-16u45: Kinderen: groep 1 sporen zoeken bever, groep 2 burcht bouwen boven opgehouden water, groep 3 bouwen met bamboe, groep 4 snijden in groen hout; 16.45u: afbraak van de dam en de burcht met alle kinderen, ouders kijken toe

14u - 17u, Klein Zwitserland, Galerijpad 3, 9630 Sint-Maria-Latem
Stijn De Roeck
Inschrijven verplicht, via devuystkarel@gmail.com; Keuze kinderen: 2 workshops vermelden; Leeftijdsgroep kinderen: lagere schoolleeftijd
Karel De Vuyst, devuystkarel@gmail.com
Warme kledij, laarzen

Bezoek aan het Faunahuis – *Kern rondom Burreken – Zie begin kalender*

Donderdag 20 november

Voorstelling Dirk Draulans: Applaus voor de Natuur – *Milieufront Omer Wattez vzw*

Bioloog en journalist Dirk Draulans is bekend van zijn lange loopbaan bij het weekblad Knack en zijn vele optredens voor radio en televisie. Hij werd bekend met zijn rubriek 'Applaus voor de Natuur' in De Laatste Show met Mark Uytterhoeven. In deze voordracht blikt hij met een mengeling van humor en lichte boosheid terug op zijn leven als natuurbeschermer in binnen- en buitenland. Hij vertelt onder meer over bange bonobo's en flamboyante blauwe reigers, over sprookjeswolven en kikkervrouwtjes die faken dat ze dood zijn. Maar hij vertelt ook over de niet altijd even vrolijke rol die de mens op het wereldtoneel gespeeld heeft. Daarin weeft hij twee lange evolutionaire draden: angst voor het onbekende en wisselende man-vrouwrelaties. Beide hebben een grote invloed gehad op de manier waarop de mens omging met de natuur. Zijn slotconclusie: misschien hebben we een herstart nodig!

20u - 22.30u, Leietheater Deinze, Brielstraat 8, Deinze
MOW-leden/niet-leden: € 10. Kansentarief Uitpas: € 2. Mail naar info@milieufrontomerwattez.be Na bevestiging kan je het bedrag overschrijven op BE84 9796 1861 3259 (Milieufront Omer Wattez vzw) om je inschrijving definitief te maken.
info@milieufrontomerwattez.be

Zaterdag 22 november

Dag van de Natuur – *Kern Rondom het Burreken*

Op de Dag van de Natuur werken we allen samen in de omgeving van het Faunahuis, wieden, opruimen, snoeien, planten... Een unieke kans om ook het Faunahuis eens te bezoeken. Allen welkom!

9u – 12.30u, Groenstraat in Horebeke
Ludo Vanderlinden, 0479 46 69 37. Laat het ons weten als je komt zodat we voldoende werktuigen kunnen voorzien.
Stevige schoenen of laarzen en werkhandschoenen.

Dag van de Natuur – *Natuurpunt Tussen Leie en Schelde*

We voeren grote en kleine beheerwerken uit in de vallei van de Zeverenbeek. We ruimen het hout van geknotte knotwilgen op. Het hout wordt verdeeld tussen de geïnteresseerde vrijwilligers. We maken ook tijd om nieuw aangekochte percelen te bezoeken en het beheer dat we voor ogen hebben, toe te lichten.

9u-16u, Kerk Zeveren, Deinze
Koen Houthoofd, 0470 55 02 36
Aansluiten in de loop van de dag kan ook. Je vindt ons langs het wandelpad Zeverenplanke (Zeverenkerkstraat).
Laarzen, handschoenen, picknick voor 's middags. De afdeling zorgt voor drank.

Zondag 23 november

Dag van de Natuur – *Natuurpunt afd. Zwalmvallei*

Natuurbeheer: aanplanten van nieuwe bomen

10u - 16u, Elverenberg te Brakel tussen de nrs. 11 en 13
's Middags voorzien we soep om onze helpers op te warmen. Ook kinderen zijn welkom, voor hen is er een aangepast programma.
Jan François; jan@aardbol.be

Maandag 24 november

Werkdag Bos t'Ename – *Kern Werkgroep bos t'Ename – Zie begin kalender*

Vrijdag 28 november

Jubileumviering + receptie: 50 jaar MOW: terugblik en toekomst – *Milieufront Omer Wattez vzw*

Milieufront Omer Wattez (initieel Stichting Omer Wattez) werd opgericht in 1975. Dit jaar bestaan we dus 50 jaar! Dit kunnen we niet ongemerkt laten voorbij gaan. Naast een aantal extra activiteiten, organiseren we ook een academische zitting in het Stadhuis van Oudenaarde. Na een avond met lezingen en muziek zijn jullie ook van harte welkom op de aansluitende receptie.

Van 20u tot 23u, Volkszaal Stadhuis Oudenaarde, Markt 1, 9700 Oudenaarde
Deze activiteit is gratis! Graag een mail naar info@milieufrontomerwattez.be om je in te schrijven.
info@milieufrontomerwattez.be

Zaterdag 29 november

Gezinswerkdag Bos t'Ename – *Kern Werkgroep bos t'Ename – Zie begin kalender*

Woensdag 3 december

Antarctica, een van de laatste wildernissen (foto-avond), *Vogelwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-plus, Natuurpunt afd. Vlaamse Ardennen*

Jeroen en Jacques nemen je op mee op een natuurreis naar het adembenemende Antarctica, met fascinerende tussenstops op de Falklandeilanden en het ongerepte South Georgia. Laat je meevoeren op deze fotoavond langs indrukwekkende landschappen, unieke diersoorten en onvergetelijke ervaringen in een van de laatste echte wildernissen op aarde. Met ruimte voor een babbel en een drankje tussendoor.

20u – 22.30u, Stedelijk centrum Amigo, Heurnestraat, Oudenaarde
Gratis toegang
dimitrivandepopuliere@hotmail.com, 0473 52 13 44

Donderdag 4 december 2025

Braakballen pluizen – workshop – *Natuurpunt afd. Oudenaarde-plus*

Door braakballen van uilen uit te pluizen, nemen we een kijkje op de menukaart van de uilen. De onverteerde (droge) schedelresten geven niet alleen weer wat ze gegeten hebben, maar vertellen ook veel over de prooien die voorradig zijn in de omgeving. Na een korte inleiding worden de deelnemers, onder deskundige leiding, aan het werk gezet.

19.30u tot 22u, Natuurboerderij Bos t'Ename, Boskant 56, 9700 Oudenaarde
Norbert Desmet
Op voorhand inschrijven via http://natuurpuntoudenaarde.be (max. 20 deelnemers)
Gudrun Snauwaert. gsnauwaert@yahoo.com
Een loep, oude tandenborstel en fijn pincet. Er is materiaal voorzien, maar als het kan toch zelf meebrengen.

Zaterdag 6 december

Beheerwerken in het Burreken – *Kern Rondom Burreken – Zie begin kalender*

Gidsen voor gidsen: LANDSCHAPSLEZEN – *Samenwerking RLVA, Natuuracademie, NP Vlaamse Ardennen plus, NP bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen-Boembekemolen*

Wat is een landschap? en wat is het typische landschap van de Vlaamse Ardennen? Wat is de rol van klimaat, temperatuur en neerslag op de landschapsvorming? Hoe bepaalt bodem, geomorfologie en grondwater het landschap? Wat is de functie van planten en dieren en uiteraard ook van de mens? Vragen waarop Guido Tack dieper zal ingaan tijdens deze boeiende excursie.

14u - 17u, Het Marca - Maarkeweg 65, 9680 Maarke (Maarkedal)
Inschrijven via sylvie.decoster@natuurpunt.be of griet.dewitte@rlva.be
Guido Tack, 0474 90 02 30
Gidsen voor gidsen biedt gratis diepgaande thema-excursies aan op maat van natuur- en landschapsgidsen met de bedoeling hun kennis bij te scherpen.
Goede wandelschoenen.

Zondag 7 december

Jaarafsluiter te Steenbergen – Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen – *Boembekemolen, Natuurpunt afd. Zwalmvallei*

We trekken door een perceel dat we sedert de bezoeken aan Middenloop Zwalm verworven hebben, namelijk het sluitstuk van Steenbergse Bossen (2,68 ha). Een ander perceel ligt langs de Traveinsbeek (0,92 ha).

- 10u - 12u, Straat Steenbergen te Zottegem, op 300 m van Ten Ede
- Jan François; jan@aardbol.be

Zaterdag 13 december

Beheerdag op Grootmeers – *Natuurpunt afd. Kruisem – Zie begin kalender*

Zondag 14 december 2025

Vogeltocht naar de Uitkerkse Polders – *Natuurpunt afd. Ronse, Vogelwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-plus*

We wandelen in de voormiddag door de polders en gaan op zoek naar de verschillende overwinterende ganzensoorten. We hopen de kleine rietgans te spotten, We picknicken in het bezoekerscentrum NP. In de namiddag plannen we een strandwandeling bij laagtij of een duinenwandeling (afhankelijk van aanwezigheid van sneeuw- en ijsgors). We eindigen bij valavond in de polders en hopen dat de velduil present is.

- 8.30u, terug te Eke 19u, Ronse: 8.30u bij Parking Auto5 Cesar Snoecklaan of Eke: om 9u bij de kerk van Eke (Ekedorp); Bezoekerscentrum Uitkerkse Polder: om 10u (Kuiperscheerweg 20 Blankenberge)
- Van der Linden Ludo 0479 46 69 37, Philippe Moreaux 0476 49 24 61
- warme kledij, waterdicht schoeisel, verrekijker, eventueel telescoop, picknick.

Zaterdag 20 december 2025

Bomen en struiken in winterkleed – *Natuurpunt afd. Ronse*

Bomen en struiken leren herkennen in de winter

- 14u - 16u, Hof ter Guchten, Rotterij 278 te Ronse
- Philippe Caron
- Na afloop is er warme choco of Gluhwein
- Philippe Caron, Philippe.caron@artcos.eu
- Laarzen en warme kledij

Zondag 21 december

Bezoek aan het Faunahuis – *Kern rondom Burreken – Zie begin kalender*

De Vrijheid van Ronse – *Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen – Boembekemolen, Natuurpunt afd. Zwalmvallei, Natuurpunt afd. Ronse*

Een activiteit waarbij cultuur en erfgoed centraal staat. Naast mooie landschappen, beekvalleien en schitterende natuurgebieden tellen de Vlaamse Ardennen enkele historische steden. Eén daarvan is Ronse. Bezoek aan de oude binnenstad of de Vrijheid van Ronse met als hoogtepunt de Sint-Hermescrypte, één van de oudste gebouwen in de Vlaamse Ardennen.

- 13.30u - 15.30u Parkeren in De Biesestraat of parking CC De Ververij in Wolvestraat
- Sabine Dejonghe, streek- en erfgoedgids
- Deelname: 7€ p.p. Vooraf inschrijven is verplicht via https://www.natuurpunt.be/agenda/de-vrijheid-van-ronse-24735, max 25 deelnemers
- Vincent Decroock, vincent.decroock@proximus.be

Zaterdag 27 december

Gezinswerkdag Bos t'Ename – *Kern Werkgroep bos t'Ename – Zie begin kalender*

Zondag 28 december 2025

Frisse Neuzenwandeling – *Natuurpunt Tussen Leie en Schelde*

Winterleven langs de Schelde.

- 14u -17u, Kerk Zevergem, Zevergemdorp
- Werner Dejonckheere
- Werner Dejonckheere en Jan Kindt
- Graag een seintje naar Werner (0477/84 72 35) als je komt
- Stevige wandelschoenen

Maandag 29 december

Werkdag Bos t'Ename – *Kern Werkgroep bos t'Ename – Zie begin kalender*

Zaterdag 3 januari

Beheerwerken in het Burreken – *Kern Rondom Burreken – Zie begin kalender*

Woensdag 14 januari

Nieuwjaarsbijeenkomst Vogelwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*

Ben je geboeid door vogels? Kom dan zeker langs op onze bijeenkomst! Je ontdekt er interessant presentaties over allerlei vogelthema's, in een gezellige sfeer met tijd voor een babbel en een drankje.Of je nu een doorgewinterde vogelkijker bent of gewoon nieuwsgierig, iedereen met interesse in vogels (van binnen en buiten de regio) is van harte welkom! Er wordt ook tijd voorzien om bij te praten, ervaringen te delen, bij een hapje en een drankje. Programma: Voorstellen activiteiten 2026; Jaaroverzicht vogelnieuws uit VA+ '25 (Dimitri VDP); Pauze en receptie; Uitreiking award voor de bijzonderste waarneming van 2025.

- 20u – 22.30u, Stedelijk centrum 'Amigo' te Heurne, Heurnestraat
- Gratis toegang.
- dimitrivandepopuliere@hotmail.com 0473 52 13 44

Vrijdag 16 januari 2026

Gezamenlijke nieuwjaarsreceptie van Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* en Milieufront Omer Wattez

We zetten het nieuwe jaar in met een hapje en een drankje.

- 19.30u – 23u, Zaal De Kroon, Dorpsstr. 12, Horebeke
- Graag vooraf een seintje aan MOW vzw, Dijkstraat 75 te Oudenaarde, tel. 0476 17 07 67 of via mail info@milieufrontomerwattez.be

Zaterdag 17 januari

Beheerdag op Grootmeers – *Natuurpunt afd. Kruisem – Zie begin kalender*

Zondag 18 januari

Nieuwjaarsreceptiewandeling, Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen – Boembekemolen – *Natuurpunt afd. Zwalmvallei, Werkgroep Everbeekse Bossen*

Tijdens deze eerste wandeling van het jaar maken we kennis met de vele wandelmogelijkheden in Everbeek. Aansluitend is er een sfeervolle receptie van 12u - 13u

- 10u - 13u, Kerk van Everbeek-Boven
- Jan François; jan@aardbol.be
- Laarzen

Nieuwjaarswandeling en –receptie – *Kern Rondom het Burreken*

We maken een deugddoende winterwandeling en op de receptie nadien smeden we plannen voor een succesvol en dynamisch 2026!

- 14u – 17u, Kerk van Schorisse, Zottegemstraat.
- Graag een seintje als je komt. Stuur een mail naar burreken@natuurpunt.be.
- Renaat Vermeulen, 0484 22 89 11
- Laarzen of stevige schoenen.

Zaterdag 24 januari

Vogels in de winter Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen – *Boembekemolen, Vogelwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus, Natuurpunt afd. Vlaamse Ardennen, SNUIT*

Welke vogels overwinteren er bij ons? Hoe herken je ze? Maak jouw eigen vetbolletjes en observeer de vogels om je heen.

- 10u - 12u, Boembekemolen, Boembeke 18, Brakel
- Ludo Vanderlinden, vogeldeskundige bij Vogelwerkgroep VA+
- Graag vooraf inschrijven, max 20 kinderen
- Vincent Decroock, vincent.decroock@proximus.be
- Warme kledij

Zondag 25 januari 2026

Seizoenswandeling met aansluitend Nieuwjaarsreceptie in de Natuurboerderij – *Kern Werkgroep bos t'Ename, Natuurpunt afd. Oudenaarde-plus*

Na een verkwikkende winterse natuurwandeling is iedereen welkom in de Natuurboerderij voor een Bourgondische nieuwjaarsreceptie.

- 9u-12u + aansluitend receptie, Parking op het einde van de Kapellestraat, Kapellestraat, Oudenaarde
- Guido Tack
- Aan de natuurboerderij (Boskant 56) kan niet geparkeerd worden!
- Guido Tack 0474 90 02 30 guido.tack1@telenet.be
- Waterdicht schoeisel of laarzen zijn een must!

Gezinswandeling: Op winterwandeling in Flobecq! – *Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen – Boembekemolen*

We gaan op pad doorheen het Pottelbergbos en het Brakelbos. We kruisen het Mijnwerkerspad, we spotten het blaashuis in de verte en bezoeken la ferme du Geron. De Kelten 'waren hier eerst'. Het is Imbolc die dag, dus misschien lopen we een labyrint in de vorm van een Triquetra onderweg, en misschien hebben we tijd om een Bridgid kruis te vlechten met grassen. Langs 'La chapelle du luitenant' eindigen we in het Brakelbos waar we een beukenborreltje drinken. Het programma van de wandeling wordt mee bepaald door de weergoden.

- 10u - 13u, De Caplette, 'd Hoppe 12, 7880 Flobecq
- Lutgarde Marie Vervaet
- Schrijf je in via een mailtje naar lutgarde.vervaet@telenet.be. Deelnameprijs is € 5, ter plaatse te betalen
- Lutgarde Marie Vervaet; lutgarde.vervaet@telenet.be, 0496779953
- Stevige wandelschoenen zijn een must. Het parcours is niet geschikt voor buggy of rolstoel.

Maandag 26 januari 2026

Werkdag Bos t'Ename – *Kern Werkgroep bos t'Ename – Zie begin kalender*

Zaterdag 31 januari 2026

Gezinswerkdag Bos t'Ename – *Kern Werkgroep bos t'Ename – Zie begin kalender*

Ledenfeest – *Lokale Algemene Ledenvergadering, Natuurpunt afd. Houtem*

Graag stellen we onze werking aan je voor, geven we een update van het beheerproject Smoorbeekvallei en vertellen wat we voor jou komend jaar in petto hebben. De avond zal er als volgt uitzien: - verwelkoming - terugblik 2025 - vooruitblik 2026 - optreden van een folkgroepje - gezellige babbel bij een hapje en een drankje; We hopen ook jou te mogen verwelkomen.

- 18.30u - 22u, Muziekcentrum De Garage, Kerkkouterstraat 62, 9520 Sint-Lievens-Houtem
- Contact www.natuurpunthoutem.be of nphoutem@gmail.com

Natuurinbreuken?
Inspectieregio West
(Oost- en West-Vlaanderen)
natuurinspectie.west.anb@vlaanderen.be
Kantooruren: 050 247 770
Weekend: bel de politie!

Natuurpunt
Vlaamse Ardennen *plus*

Vlaamse Ardennen *plus* VZW
Boskant 56, 9700 Oudenaarde
Ond. Nr. 0656674360, RPR Gent, afdeling Oudenaarde
www.natuurpuntvlaamseardennenplus.be

Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* omvat volgende steden/gemeenten:
Brakel, Deinze (zonder Nevele), Horebeke, Kluisbergen, Kruisem, Maarkedal, Nazareth, Oudenaarde, Ronse, Sint-Lievens-Houtem, Wortegem-Petegem, Zottegem, Zulte en Zwalm.

Lidmaatschap
Je wordt lid door € 38 te storten op rek. BE17 2300 0442 3321 van Natuurpunt, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

Contactpersoon
Rik Desmet (0497 87 56 14, desmet.rik1@gmail.com)

Afdelingen
- Kruisem - Eddy Van Den Abeele (0474 62 20 52, ed.vandenabeele@skynet.be)
- Tussen Leie en Schelde - Koen Houthoofd (0470 55 02 36, koen.houthoofd@natuurpunt.be)
- Oudenaarde *plus* - Paul Cardon (0474 39 02 77, cardon.paul@gmail.com)
- Ronse - Johan Glibert (0477 51 94 19, johan.glibert@gmail.com)
- Sint-Lievens-Houtem - Christine Bonte (bonte.christine@skynet.be)
- Vlaamse Ardennen - Filip Keirse (055 38 78 83, filip.keirse@telenet.be)
- Zwalmvallei - Jan François (09 361 03 00, jan@aardbol.be)

Kernen
- Rondom Burreken - Marie-Anne De Geest (0474 56 05 04, marie-anne.de.geest@hotmail.be)
- Werkgroep Bos t'Ename - Guido Tack (0474 90 02 30, guido.tack1@telenet.be)
- Werkgroep Everbeekse Bossen - Koen Van Den Berge (koen.van.den.berge@telenet.be)

Werkgroepen
- Paddenstoelen - Eddy Saveyn (0477 03 20 75, eddy.saveyn@gmail.com)
- Planten - Henk Coudenys (coudenys.henk@belgacom.net)
- Vogels - Dimitri Van de Populiere (0473 52 13 44, dimitrivandepopuliere@hotmail.com)
- Zoogdieren - Dirk Criel (0475 45 05 34, dirkcriel@skynet.be)

Reservaten met projectnummer
Giften voor reservaten zijn fiscaal aftrekbaar vanaf €40 en stort je op rek. nr. BE56 2930 2120 7588 van NP met vermelding van het projectnummer:
- Algemeen reservatenfonds Vlaamse Ardennen *plus* 6699
- Bois Joly 6625 - Patrick Alexander (0495 45 37 77, p.alexander@telenet.be)
- Bos t'Ename-Volkegembos 6121 - Guido Tack (0474 90 02 30, guido.tack1@telenet.be)
- Bovenlopen Zwalm 6142 - Heidi Demolder (055 42 16 45, heidi.dm@telenet.be)
- Burreken 6602 - Dirk Criel (0475 45 05 34, dirkcriel@skynet.be)
- Everbeekse Bossen 6210 - Jan Van Uytvanck
- Faunahuis Burreken F-04031 - Dirk Criel (0475 45 05 34, dirkcriel@skynet.be)
- Feelbos-Kalkoven 6185 - Lucien Vanden Daele (055 38 70 54)
- Grootmeers 6650 - Tine Dhollander (0495 88 13 40, tine@gwapo.be)
- Heurnemeersen 6063 - Gerard Mornie (gerard.mornie@pandora.be)
- Kordaelbos 6605 - Lieven Kinds (0486 07 93 30, lieven.kinds@telenet.be)
- Langemeersen 6076 - Alexander Van Braeckel (0473 85 45 62, alexander.tine@telenet.be)
- Leiemeersen Astene & Bachte 6109 - Koen Houthoofd (0470 55 02 36, koen.houthoofd@ugent.be)
- Maarkebeekvallei 6670 - Ludo Bauwens (ludobauwens@gmail.com)
- Middenloop Zwalm 6160 - Chris Nuyens (chris_nuyens@telenet.be)
- Munkbosbeekvallei 6151 - Laurent Flostroy (0498 67 71 09, laurent.flostroy@pandora.be)
- Nukerkebos-Bosheide 6641 - Simon Feys (0486 73 06 19, simonfeys@yahoo.com)
- Paddenbroek 9401 - Thijs Lietaer (0473 58 17 14, thijs.lietaer@telenet.be)
- Parkbos-Uilenbroek 6136 - Dominiek Decleyre (dominiek.decleyre@gmail.com)
- Perlinkvallei 6204 - Yves Meulenijzer (yves@meulenijzer.com)
- Pyreneeën-Tombele 6667 - Johan Glibert (0477 51 94 19, johan.glibert@gmail.com)
- Rooigembeekvallei 6669 - Joris Van Garsse (0498 14 54 03, joris.van.garsse@telenet.be)
- Vallei van de Zeverenbeek 6082 - Rik Desmet (0497 87 56 14, desmet.rik1@gmail.com)
- Vuilbroek 6126 - Axel Heyerick (0479 29 94 73, axel.heyerick@gmail.com)
- Wijmier 6141 - Ludo Bauwens (ludobauwens@gmail.com)

v.u. Rik Desmet, Lozerstraat 29, 9770 Kruishoutem

afgiftekantoor Gent X
erkenning P203773
bpost
PB-PP
BELGIE(N) - BELGIQUE

Meander

Natuur rond Schelde, Leie en Zwalm

#4 | Bijlage
jaargang 23
okt-nov-dec 2025

Natuurpunt
Vlaamse Ardennen *plus*

Pagina 6: De egel, stekelig sympathiek

1 RASMUSSEN S.L., BERG T.B., DABELSTEEN T. & JONES O.R. - The ecology of suburban juvenile European hedgehogs (Erinaceus europaeus) in Denmark - Ecology and Evolution. 9:13174–13187, DOI: 10.1002/ECE3.5764
2 RASMUSSEN S.L., ROSLEV P., NIELSEN J.L. PERTOLDI C. & VORKAMP K. - Pesticides in the population of European hedgehogs (Erinaceus europaeus) in Denmark - Front. Vet. Sci. 11:1436965, doi: 10.3389/fvets.2024.1436965

Pagina 8: Libellen na de zomer, ook bij u?

DE KNIJF G., ANSELIN A., GOFFART PH., & TAILLY M. (2006) - De Libellen van België: verspreiding - evolutie – habitats - Uitgave: Libellenwerkgroep Gomphus samen met Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO)

Info over gidsen:
https://www.vlinderstichting.nl/libellen/libellen-herkennen/boeken-en-gidsen/
Rode lijst libellen Vlaanderen:
https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/47675

Tekening: VOSS L. (1840) - Libellulinae europaeae descriptae ac depictae Lipsiae

Pagina 16: De hoornaars van 2025

1 ARCA M., MOUGEL F., GUILLEMAUD T., DUPAS S., ROME Q., PERRARD A., MULLER F., FOSSOUD A., CAPDEVIELLE-DULAC C., TORRES-LEGUIZAMON M., CHEN X.X., TAN J.L., JUNG C., VILLEMANT C., ARNOLD G. & SILVAIN J-F. (2015) - Reconstructing the invasion and the demographic history of the yellow-legged hornet, Vespa velutina, in Europe - Biol. Invas. 17: 2357–2371
2 PEDERSEN S., KENNEDY P.J., O'SHEA-WHELLER T.A., POIDATZ B.., CHRISTIE A., OSBORNE J.L. & TYLER C.R. (2025) - Broad ecological threats of an invasive hornet revealed through a deep sequencing approach - Science of The Total Environment, Vol. 970
3 MARTÍN-ÁVILA J.A., REBOLLO S., FERNÁNDEZ-PEREIRA J.M. & DÍAZ-ARANDA L.M. (2024) - The trophic strategy of the European honey-buzzard Pernis apivorus during breeding: extravagant specialization or ingenious solution? Journal of Avian Biology, doi: 10.1111/jav.03221

Pagina 17: Nog over de klimop

1 KUCHARSKI L. et al., (2019) - Impact of climate change on ivy (Hedera helix L.) expansion in forests of Central Poland - Folia Forestalia Polonica, Series A – Forestry, 61 (3): 211–221
2 M. DE GROEVE M. et al., (2024) - Impact of vertical greening on urban microclimate and historic building materials: A meta-analysis - Building and Environment 253
3 WARING P. (2004) - Some observations on moths nectaring on flowers - The entomologist's record and journal of variation, 116: 266-271
4 GREENE J. (1924/1836) - The insect hunter's companion - London

Pagina 22: Koninginnenpage

Een boek met een schat aan informatie over de levenscyclus van vlinders is
'Life Cycles of British & Irish Butterflies' van Peter Eeles.
Er is ook een website
https://www.butterflylifecycles.com/
De gegevens zijn wel niet altijd zomaar te gebruiken op het vasteland.

Voor vlinders in Vlaanderen zijn er
'Dagvlinders in Vlaanderen - Nieuwe kennis voor betere actie' van Dirk Maes, Wouter Vanreusel en Hans Van Dyck (2013) en zijn voorganger van 1999
'Dagvlinders in Vlaanderen - Ecologie, verspreiding en behoud' van Dirk Maes en Hans Van Dyck

Een aanrader blijft de 'Ecologische Atlas van de Dagvlinders van Noordwest-Europa' van Frits Bink (1992).
Het boek is meer dan 30 jaar oud, maar blijft een belangrijke bron. Het is tweedehands voor een redelijke prijs te koop.

Voor Wallonië is er
'Papillons de jour de Wallonie (1985-2007)' van Violette Fichefet, Yvan Barbier, Jean-Yves Baugnée, Marc Dufrêne, Philippe Goffart, Dirk Maes et Hans Van Dyck.
Het werk is als pdf te downloaden (€ 5) van
https://ediwall.wallonie.be/faune-flore-habitats-04-papillons-de-jour-de-wallonie-1985-2007-2008-numerique-134912

Ook een goede bron van informatie is:
'La Vie des Papillons - Écologie, Biologie et Comportement des Rhopalocères de France'
van Tristan Lafranchis, David Jutzeler, Jean-Yves Guillosson et P. & B.Kan
te downloaden van de website van Tristan Lafranchis
https://diatheo.weebly.com/la-vie-des-papillons.html
Het is altijd nuttig om daar eens verder rond te neuzen.

Zelf gebruik ik als basiswerk veel
'Tagfalter in Bayern' van Markus Bräu, Ralf Bolz, Helmut Kolbeck, Andreas Nunner, Johannes Voith en Werner Wolf (2013)
met een vervolg website
https://www.tagfalterbayern.de/

en de nog oudere delen over dagvlinders van
'Die Schmetterlinge Baden-Württembergs, Bd.1, Tagfalter I'
'Die Schmetterlinge Baden-Württembergs., Band 2: Tagfalter II'
van Ebert Günter und Erwin Rernnwald (Hrsg) (1991)

Voor het determineren van dagvlinders in onze streken blijft de
'Veldgids Dagvlinders - Compleet voor NW-Europa - 150 soorten - veldkenmerken'
van Irma Wynhoff, Chris van Swaay en Pieter Vantieghem (2024)
het beste werk.
Meer informatie bij de uitgever
https://knnvuitgeverij.nl/artikel/veldgids-dagvlinders-2.html
Verkrijgbaar bij zowat elke boekhandel.

Actuele informatie over vlinders is op het web zowat overal te vinden.
De website van de Vlinderstichting blijft een zeer goed uitgangspunt
https://www.vlinderstichting.nl/

Voor sinusbeheer is de volgende website een goed uitgangspunt:
https://www.vlinderstichting.nl/sinusbeheer
en is dit artikel een aanrader:
https://assets.vlinderstichting.nl/docs/69ff0fcd-1020-4559-aced-ef8bc14bd985.pdf

Figuur:
DONOVAN E. (1768-1837) - The natural history of British insects : explaining them in their several states, with the periods of their transformations, their food, œconomy, &c. together with the history of such minute insects as require investigation by the microscope: the whole illustrated by coloured figures, designed and executed from living specimens

Pagina 25: Zeverenbeek

MENDE J. (2025) - Mapping peat remnants in nature reserves in the west of Flanders, Belgium
May - July 2025 – Natuurpunt, intern rapport
1SWINNEN W., OTTOY S., VAN CAMPENHOUT K. & VERSTRAETEN G (2023) - Veen in Vlaamse bodem en ondergrond in relatie tot klimaat en boven- en ondergronds ruimtegebruik. Katholieke Universiteit Leuven, Vlaams Planbureau voor Omgeving ("Peat in Flemish soils and subsoils in relation to climate and spatial land and soil use")
https://archief.onderzoek.omgeving.vlaanderen.be/Onderzoek-6482030
de kaart is te raadplegen op
https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=verkenner&bm=078f26c9-acf5-4dff-8971-7bca4bd2427e

Pagina 26: Veranderingen in de moestuin

Foto's Henk Coudenys

Brede klaverzuring tussen tijm
© Henk Coudenys

IJzerhard
© Henk Coudenys

IJzerhard (detail)
© Henk Coudenys

IJzerhard
© Henk Coudenys

Jonge robinia tussen prei
© Henk Coudenys

Middelste teunisbloem
© Henk Coudenys

Postelein en brede klaverzuring
© Henk Coudenys

Postelein
© Henk Coudenys

Spontane tomaat
© Henk Coudenys

Stijve klaverzuring
© Henk Coudenys

Stinkende gouwe tussen Oostindische kers
© Henk Coudenys

Stinkende gouwe tussen pompoenen
© Henk Coudenys

Stinkende gouwe
© Henk Coudenys

Vijfdelig kaasjeskruid
© Henk Coudenys

Harig vingergras
© Henk Coudenys

Stijve klaverzuring – HARDWICKE R. (1863-1886) - English botany, or, Coloured figures of British plants - London

Jonge robinia tussen prei
© Henk Coudenys

Stinkende gouwe – HARDWICKE R. (1863-1886) - English botany, or, Coloured figures of British plants - London

IJzerhard – HARDWICKE R. (1863-1886) - English botany, or, Coloured figures of British plants - London

